

Hållbar utveckling i svenska regioner?

Vi stärker Sverige genom att stärka företagens konkurrenskraft

Tillväxtverket ska skapa så bra förutsättningar som möjligt för företag i hela landet att vara konkurrenskraftiga. Det innebär att vi öppnar dörrar och river barriärer – för ett Sverige där fler företag vill, kan och vågar.

Kunskap, nätverk och finansiering är våra viktigaste verktyg. Tillväxtverkets insatser skapar direkta resultat hos de företag och aktörer som vi samverkar med, men även förutsättningar för företag och regioner att möta framtidens utmaningar. Vårt största enskilda uppdrag är att bidra till att EU-medel investeras i projekt för regional konkurrenskraft och sysselsättning.

Tillväxtverkets publikationer kan laddas ner på tillvaxtverket.se. Vill du beställa en tryckt publikation eller söker du en publikation som publicerades innan 2015 hänvisar vi till vår webbshop publikationer.tillvaxtverket.se.

© Tillväxtverket

Stockholm, Maj 2018

Digital: ISBN 978-91-88601-70-4

Rapport 0251

Har du frågor om denna publikation, kontakta:

Johanna Giorgi

Telefon, växel 08-681 91 00

Förord

BRP+ berättar om tillståndet i din region – i dag och i framtiden. BRP+ är något så ovanligt som ett mätsystem som ger en helhetsbild av hälsa, arbete, miljö och ett antal andra viktiga områden som styr livskvaliteten i din region. BRP+ tar ett helhetsgrepp på utvecklingen och visar din regions styrkor, men också dess svagheter.

Systemet utvecklades av Reglabs medlemmar i en första prototyp som lanserades 2016 och därefter har utvecklats ytterligare i en översyn 2017. Med rapporten *Hållbar utveckling i svenska regioner?* har vi nu en första analys av siffrorna, som fördjupar kunskapen om tillståndet i Sveriges kommuner och regioner. Här kan vi för första gången i en svensk, regional kontext studera sambanden mellan till exempel livskvalitet och bruttoregionalprodukt (BRP) – och det visar sig att den kopplingen är tämligen svag. BRP+ innehåller också indikatorer som visar hur vi använder de resurser och kapital vi ska lämna över till framtida generationer. Med andra ord är BRP+ en konkretisering av Brundtlanddefinitionen av "hållbar utveckling", och vi kan med hjälp av BRP+ faktiskt ställa frågan om vi lyckas skapa välfärd i dag, utan att äventyra kommande generationers möjligheter att göra detsamma. Svaret finns i rapporten!

Med BRP+ har Reglabs medlemmar utvecklat ett unikt system för att prata om regional livskvalitet. Unikt därför att det har utvecklats av användarna själva, och omfattar landets samtliga regioner och kommuner. Vår förhoppning är att BRP+ blir ett användbart underlag för diskussionerna om dagens och morgondagens beslut i kommuner och regioner. Och att den här rapporten, tillsammans med de visualiseringar och den dokumentation du hittar på Reglabs och Tillväxtverkets webbsidor och www.brppplus.se, ska väcka din nyfikenhet och lust att tillsammans med oss ta nästa steg för att utveckla Sveriges regioner.

Christina Henryson

Avdelningschef Kunskapsutveckling
Tillväxtverket

Eva Moe

Verksamhetsledare
Reglab

Sammanfattning

Nedan sammanfattas rapportens slutsatser i korthet:

- **Svagt samband mellan BRP och livskvalitet**

Analysen av BRP+ visar att sambandet mellan BRP och livskvalitet är svagt. Ekonomiskt välmående kommuner har inte högre livskvalitet än kommuner med svagare ekonomi. Detta talar för att ekonomisk tillväxt i termer av BRP inte per automatik genererar en ökad livskvalitet hos befolkningen. Kommuner som vill arbeta för ökad välfärd och livskvalitet behöver därför se bortom rena tillväxtstrategier.

- **Pendlingskommuner nära storstad har högst livskvalitet**

Pendlingskommunerna drar nytta av att vara nära storstaden samtidigt som de kan erbjuda kvaliteter som storstäderna inte har. Höga bostadspriser i storstäderna gör att många väljer att flytta ut till en pendlingskommun. Där erbjuds både mer bostad för pengarna, samtidigt som jobben finns inom ett pendlingsbart avstånd. Pendlingskommunerna har dessutom generellt sett en låg arbetslöshet, höga utbildningsnivåer och inkomster samt ett högt valdeltagande. Pendlingskommunerna nära storstad har över tid stärkt sin position som kommungruppen med högst livskvalitet, samtidigt som skillnaderna i livskvalitet ökat mellan Sveriges kommuner.

- **Kommunerna har olika utmaningar för att vara hållbara över tid**

Skillnaderna mellan kommunerna är överlag större för *livskvalitet här och nu* än för *hållbarheten över tid*, bortsett från att det finns en stor variation mellan kommunerna vad gäller påverkan på de olika framtidskapitalen. Kommunerna har olika förutsättningar och utmaningar för att vara hållbara över tid, vilket delvis beror på kontextuella faktorer såsom befolkningstäthet, näringslivsstruktur m.m. Storstäderna har exempelvis höga skuldkvoter och höga utsläppsnivåer, vilket innebär utmaningar att skapa långsiktig hållbarhet. Det finns även många landsbygdskommuner med relativt höga utsläppsnivåer. De senaste fem åren har hållbarheten över tid förbättrats överlag för alla kommungrupper, vilket även lett till något minskade skillnader mellan kommunerna.

- **Utbildning en nyckel för att höja livskvaliteten**

Av analysen framkommer att utbildning är den enskilt viktigaste faktorn för livskvaliteten. Att fullfölja gymnasieskolan och att ha en högskoleutbildning är de två indikatorer som har störst förklaringsgrad till varför livskvaliteten skiljer sig åt mellan kommunerna. Att fullfölja gymnasiet är av stor vikt för att motverka såväl arbetslöshet som ohälsa och utanförskap. De starka sambanden mellan utbildning, arbete, inkomst och hälsa innebär också att livskvaliteten i en kommun eller region kan hamna i en spiral som kan vara svår att bryta om den utvecklats i en oönskad riktning eftersom de olika livskvalitetsaspekterna i mångt och mycket påverkar varandra.

- **Kvinnor har högre livskvalitet och bättre framtidsutsikter**

Analysen av BRP+ visar att kvinnor har högre livskvalitet idag och står bättre rustade för framtiden. Kvinnor har en högre medellivslängd än män, en högre

utbildningsnivå och lägre utanförskap. Hälsan varierar mellan könen, då andelen med nedsatt psykiskt välbefinnande är högre bland kvinnor medan männen oftare drabbas av hjärtinfarkter och oftare begår självmord. Det är framförallt inom utbildning som skillnaderna mellan könen blir tydliga – en större andel kvinnor fullföljer gymnasiet och kvinnorna är i högre grad högskoleutbildade. Utvecklingen över tid visar på att könsskillnaderna ökat.

- **Regionerna bidrar på olika sätt**

Ett tydligt resultat från analysen av BRP+ är att kommunerna och regionerna har olika styrkor och svagheter, både inom indexet som mäter livskvalitet här och nu och indexet som mäter framtidskapitalet (hållbarheten över tid). Alla kommuner och regioner måste aktivt arbeta för att stärka livskvaliteten och framtidskapitalet, men man måste utgå från kommunens egna förutsättningar. Mätssystemet BRP+ erbjuder en ram för regionerna och kommunerna att själva hitta sina relativa styrkor och svagheter – genom att jämföra sig med andra och följa sin utveckling över tid samt genom att analysera de inomregionala skillnaderna. Utifrån detta kan en region eller kommun definiera prioriteringar och vägar framåt för att stärka livskvaliteten utan att det är på bekostnad av framtidskapitalet.

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning	7
Bakgrund	8
Hur är BRP+ uppbyggt?	8
Var finns livskvalitet?	11
Hög livskvalitet i pendlingskommuner nära storstad.....	11
Ökade skillnader i livskvalitet.....	13
Är livskvalitet attraktivt?	14
Livskvaliteten högre för kvinnor.....	16
Vad skapar livskvalitet?	19
Inget samband mellan BRP och livskvalitet.....	19
Viktiga faktorer för livskvaliteten	20
Befolkningsstorlek har mindre betydelse	23
Hållbarhet över tid	26
Vilka kommuner har bra kapital för framtiden?	26
Hållbarheten över tid har ökat för samtliga kommungrupper	27
Hög livskvalitet utan att det är på bekostnad av hållbarheten?	30
Hur skiljer sig framtidskapitalet mellan kvinnor och män?.....	32
Slutsatser	37
Utbildning en nyckel för att höja livskvaliteten	37
Kvinnor har högre livskvalitet och bättre framtidsutsikter... ..	37
...men männen har högre inkomster och kapital.....	37
Olika utmaningar för olika kommungrupper	38
Regionerna bidrar på olika sätt	38
Bilaga 1 – Metodbeskrivning	41
Bilaga 2 – Jämförelser av länen	43
Livskvalitet här och nu.....	43
Hållbarhet över tid	49
Bilaga 3 – Indikatorlista	53

Inledning

Denna rapport tar sin utgångspunkt i mätsystemet BRP+ som har utvecklats av regionerna i samverkan med Tillväxtverket genom Reglab. Syftet med rapporten är att analysera livskvalitet och hållbarhet i Sveriges kommuner och regioner. Analysen, som är framtagen av konsultföretaget Sweco, syftar även till att undersöka olika samband mellan livskvalitet, hållbarhet och aspekter som till exempel BRP och befolkningsstorlek. Förhoppningen är att få ökad kunskap om vad det är som avgör att livskvaliteten är högre i vissa regioner och lägre i andra. På vilket sätt påverkar kommunernas förutsättningar möjligheterna att både vara hållbara över tid och att ha en hög livskvalitet här och nu? Spelar kommunernas ekonomiska välbefinnande någon roll för livskvaliteten eller är det andra faktorer som påverkar?

Rapporten är indelad i tre analyskapitel. SKL:s kommungruppsindelning har använts genomgående i analysen för att beskriva livskvalitet här och nu samt hållbarheten över tid. Det första kapitlet beskriver var livskvaliteten finns, hur det samvarierar med attraktivitet, utveckling över tid och skillnader mellan könen. Det andra kapitlet beskriver vad som är viktigt för livskvalitet. Det tredje kapitlet beskriver vilka kommuner som har mer eller mindre bra kapital för framtiden (hållbarhet över tid), hur livskvalitet här och nu samvarierar med kommunernas framtidskapital, utveckling över tid samt skillnader mellan könen. I Bilaga 2 visas hur livskvaliteten skiljer sig åt mellan de svenska länen och hur spridningen ser ut inom länen.

Bakgrund

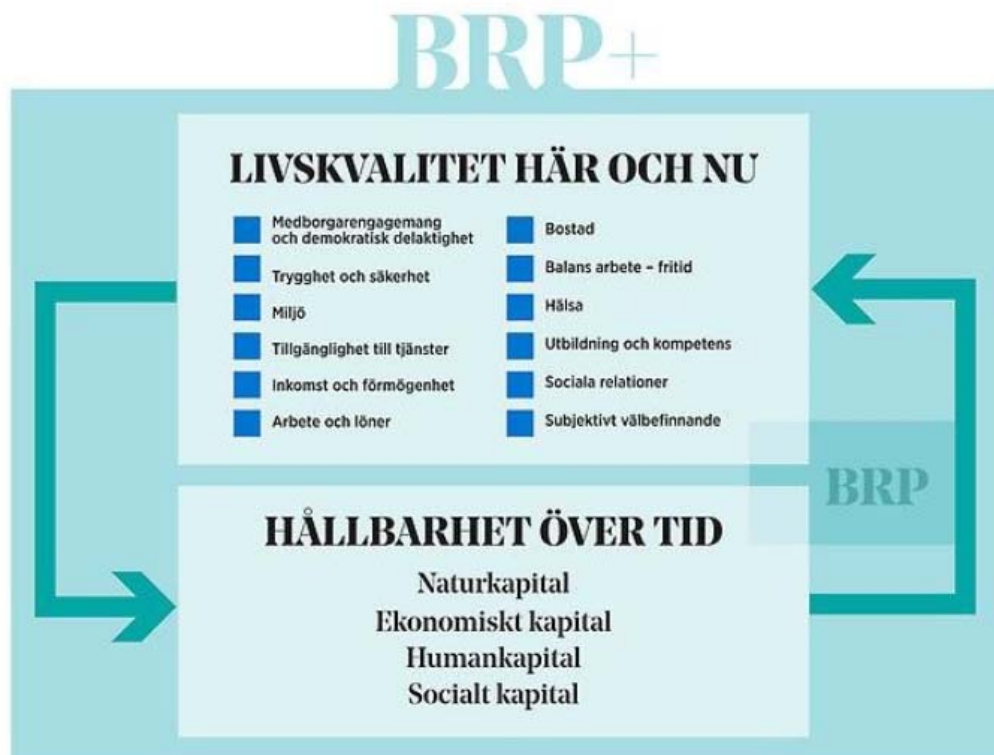
Bruttonationalprodukten (BNP) och den regionala motsvarigheten bruttoregionalprodukten (BRP) är sedan länge vedertagna mått på ekonomiskt välstånd på internationell/nationell och regional nivå. Genom åren har dock kritik framförts som pekar på BNP/BRP-måttets begränsningar att fånga samhällsutvecklingen i stort. BNP/BRP mäter värdet av den ekonomiska produktionen under en viss tid, men säger inget om resursutnyttjande, om produktionen faktiskt lett till ökad välfärd eller är hållbar över tid.

Mot bakgrund av detta har svenska regioner tillsammans med Tillväxtverket, inom ramen för Reglab, utvecklat BRP+. BRP+ är ett ramverk för att mäta regional utveckling både utifrån ett livskvalitetsperspektiv och ett hållbarhetsperspektiv. Detta gör det möjligt att både studera hur det ser ut för dem som bor och lever i samhället idag, samt att analysera hur resurser och tillgångar används för att säkerställa livskvalitet även för framtida generationer.

Hur är BRP+ uppbyggt?

Mätsystemet BRP+ är uppbyggt av 16 temaområden. Av dessa beskriver tolv temaområden livskvalitet och fyra de kapitalstockar som krävs för att säkerställa hållbarhet över tid. Förändringar i kapitalstockarna mäts genom att visa på positiv respektive negativ påverkan på kapitalet.

FIGUR 1 ILLUSTRATION AV RAMVERKET BRP+

Respektive tema är uppbyggt av aspekter, ett tema varierar mellan en och fyra aspekter, som i sin tur byggs upp av en eller flera indikatorer. Respektive indikator standardiseras till värden mellan 0 och 100. Se Bilaga 1 för mer detaljer kring hur indexet är uppbyggt. I Bilaga 3 finns en tabell som kortfattat beskriver de indikatorer som ingår i indexet.

Var finns livskvalitet?

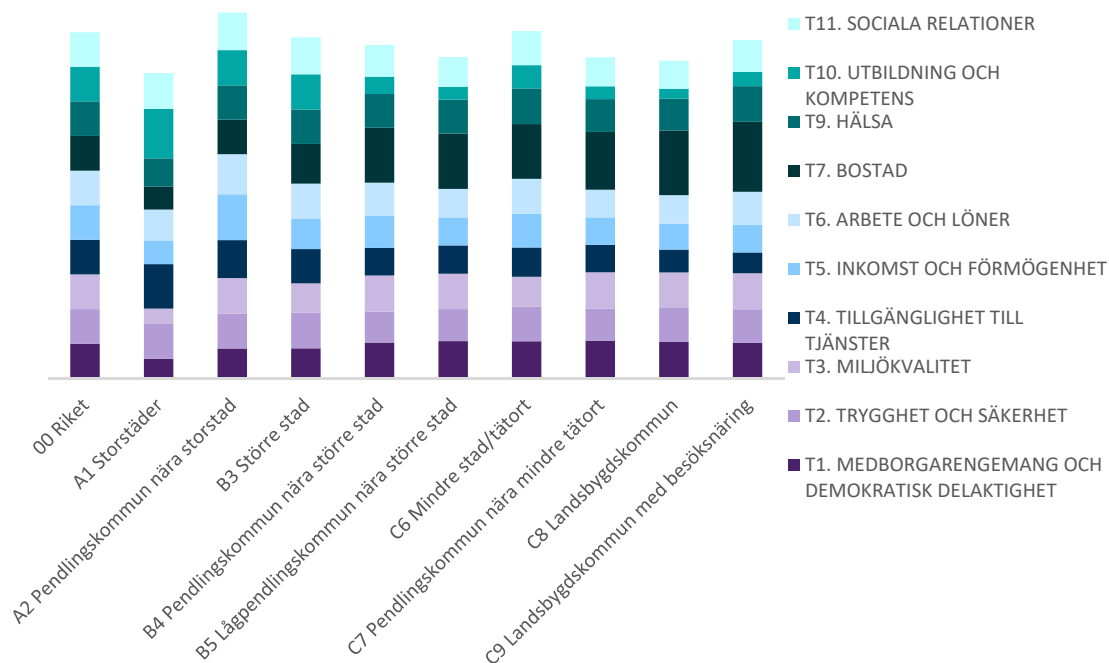
Vilka kommuner har en hög livskvalitet och vad kännetecknar kommungrupperna med hög respektive låg livskvalitet? I följande avsnitt tittar vi på hur livskvaliteten skiljer sig åt mellan kommungrupperna och vad detta kan bero på. Kapitlet innehåller även fördjupade analyser som bland annat visar hur livskvaliteten har förändrats över tid och hur livskvaliteten skiljer sig åt mellan kvinnor och män.

Hög livskvalitet i pendlingskommuner nära storstad

I diagrammet nedan visas den sammanvägda livskvaliteten för samtliga teman inom livskvalitetindexet¹. Varje kommungrupps resultat relaterar till riket som inom varje tema har värdet 1. Ju högre stapel desto högre livskvalitet.

Bland kommungrupperna är det pendlingskommunerna nära storstad som i genomsnitt har den högsta livskvaliteten. Pendlingskommunerna drar nytta av att vara nära storstaden samtidigt som de kan erbjuda kvaliteter som storstäderna inte har. Höga bostadspriser i storstäderna gör att många, framförallt barnfamiljer, väljer att flytta till en pendlingskommun. Där erbjuds både mer bostad för pengarna, samtidigt som jobben finns inom ett pendlingsbart avstånd. Eftersom pendlingsbenägenheten även tenderar vara högre bland högutbildade attraherar pendlingskommunerna många hushåll med höga inkomster. Pendlingskommunerna har dessutom en mycket låg arbetslöshet och ett högt valdeltagande. Allt detta gör att livskvaliteten totalt sett är högst i denna kommungrupp.

FIGUR 2 LIVSKVALITET UPPDELAT PÅ TEMA UPPDELAT PÅ KOMMUNGRUPPER (OVÄGDA MEDEL)

¹ Tema 8 "Balans arbete-fritid" samt tema 12 "Subjektivt välbefinnande" är ej inkluderade på grund av databrist.

En annan kommungrupp som utmärker sig positivt i livskvalitetindexet är landsbygdskommunerna med besöksnäring. Bland annat är sysselsättningsgraden bland utrikes födda hög i denna kommungrupp. Dessutom är unga som varken arbetar eller studerar (UVAS) lägre i kommuner med besöksnäringens profil än i många andra kommuner, vilket påverkar temat sociala relationer positivt. Besöksnäring och handel är personalintensiva branscher och har därför en särskilt tydlig påverkan på sysselsättningsnivån och arbetslösheten i kommuner där utbildningsnivån är relativt låg. Besöksnäringensrelaterade branscher har också flertal instegsjobb vilket också generellt sett är gynnsamt för sysselsättningen bland utrikes födda.

Den kommungrupp som i genomsnitt har lägst livskvalitet är storstäderna. Att livskvaliteten i storstäderna inte är lika hög som den skulle kunna vara beror på flera samverkande faktorer. Främst är det miljö kvaliteten som är lägre i storstäderna med höga partikelutsläpp som försämrar luftkvaliteten (i dagsläget är det emissioner av PM_{2,5} som mäts inom temat för miljö kvaliteten). Partiklar tillhör de luftföroreningar som ger störst hälsoproblem i svenska tätorter.² Stora utsläppskällor av små partiklar (PM_{2,5}) är transporter (främst slitage av vägar, däck och bromsar), och i Sverige som helhet är el och uppvärmning (främst egen uppvärmning med ved) och industrin stora utsläppskällor.

Storstädernas låga resultat beror också på segregationen. Stora inomkommunala skillnader påverkar många indikatorer såsom inkomst, arbetslöshet och valdeltagande. Det låga valdeltagande beror exempelvis på att det finns stora variationer mellan storstädernas olika stadsdelar valdistrikt. För storstäderna skilde det i genomsnitt 54 procentenheter mellan valdistrikten med lägst valdeltagande och valdistrikten med högst valdeltagande i det senaste kommunvalet 2014. En sådan stor skillnad finns inte i någon annan kommungrupp.³

Utöver detta har storstäderna även andra utmaningar som följer av en ökad folkmängd på en begränsad yta. Förutom luftkvaliteten, är det framförallt inom temat bostad som det är tydligt att storstadens framgång sker på bekostnad av livskvaliteten. Trångboddheten är exempelvis betydligt mer utbredd i storstäderna än i andra kommungrupper.

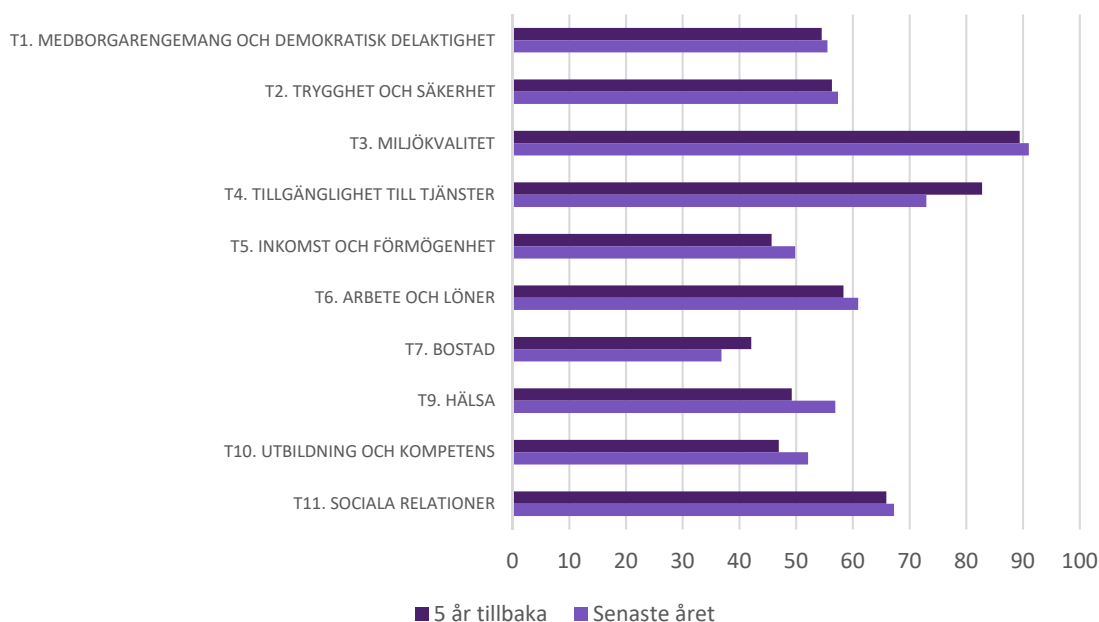
² Miljömål.se - Partiklar PM_{2,5} (2018-03-12)

³ Arena för Tillväxt och Sweco (2017) Sveriges Nya Geografi 2017, *Det ojämlika valdeltagandet*

Ökade skillnader i livskvalitet

Livskvaliteten här och nu har ökat i riket som helhet de senaste fem åren. Det beror framförallt på en förbättring inom temat Hälsa, Inkomst och förmögenhet och Utbildning och kompetens. Exempelvis har andelen barn i ekonomiskt utsatta hushåll minskat och andelen högskoleutbildade har ökat. Hälsoläget har överlag förbättrats, med undantag för exempelvis psykiskt välbefinnande där allt fler upplever nedsatt psykiskt välbefinnande. Det har även skett en försämring inom temat Tillgänglighet till tjänster (vårdköerna har ökat) och för temat Bostad (trångboddheten har ökat).

FIGUR 3 LIVSKVALITET UPPDELAT PÅ TEMA FÖR RIKET SENASTE INDEXÅRET OCH JÄMFÖRELSEÅR 5 ÅR TILLBAKA I TIDEN⁴

Livskvaliteten har framförallt ökat i storstäder och pendlingskommuner nära storstäder, se Figur 4. Samtidigt som landsbygdskommuner, lågpendlingskommuner nära större stad och pendlingskommuner nära mindre tätort har fått en försämrade livskvalitet. Detta visar på en ökad skillnad i livskvalitet överlag de senaste fem åren mellan storstadsregioner (storstäder och deras pendlingskommuner sammantaget) och landsbygd, då det för fem år sedan knappt var någon skillnad i livskvalitet mellan dessa. Just pendlingskommunerna till storstäderna har stärkt sin position som den kommungrupp där livskvaliteten är som högst.

I storstäderna beror förbättringen på bättre miljö kvalitet, men trots denna förbättring är storstäderna fortfarande de kommunerna med sämst miljö kvalitet. Storstäderna har även förbättrats sig inom temat Sociala relationer (andelen med lågt socialt deltagande har minskat) och inom temat Trygghet och säkerhet. Inom temat Trygghet och säkerhet går utvecklingen dock åt olika håll med exempelvis lägre andel som blivit utsatta för egendomsbrott och minskade trafikolyckor per invånare, medan utsattheten för våldsbrott ökat något. Även pendlingskommunerna nära storstad har haft en relativt stark

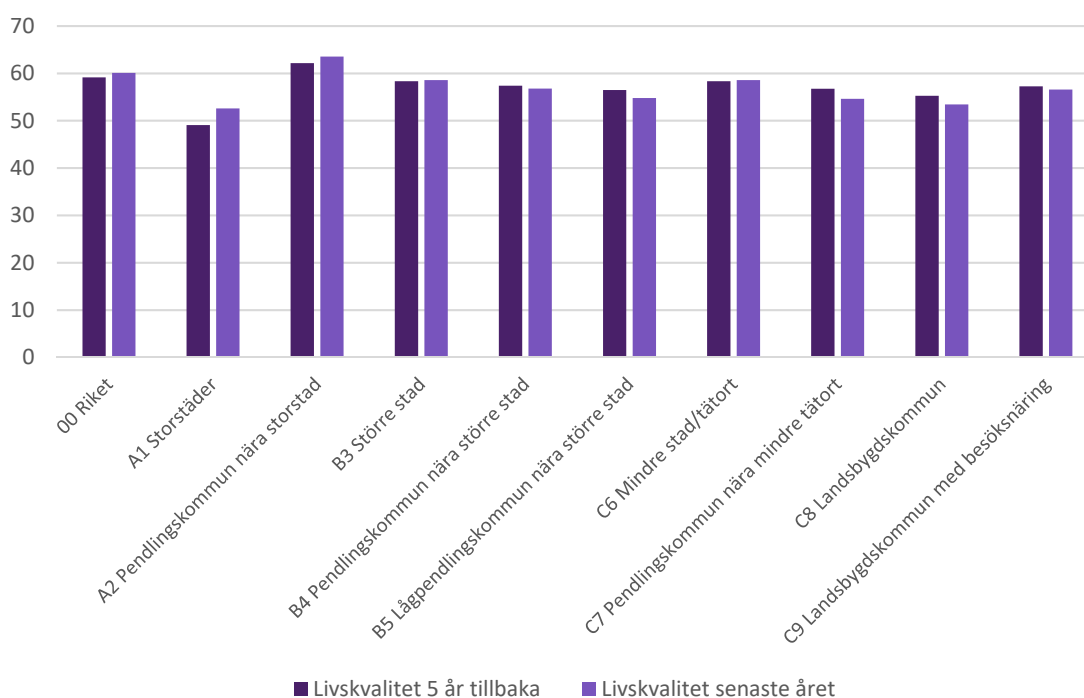
⁴ Se metodbeskrivning i Bilaga 1 kring hur jämförelseåret har tagits fram.

positiv utveckling på flera av temaområdena, framförallt inom temat Utbildning och kompetens.

Landsbygdskommuner har haft en liten försämring eller relativt svag förbättring jämfört med andra kommungrupper på samtliga teman. Framförallt har trångboddheten och vårdköerna ökat inom dessa kommuner. Vårdköerna har ökat från redan höga nivåer i dessa kommuner. Att trångboddheten ökat är däremot inte ett reellt livskvalitetproblem i landsbygdskommunerna, då trångboddheten fortfarande är förhållandevis låg i dessa kommuner.

Det är svårt att hitta ett generellt mönster bland kommunerna kring vad det är som gör att vissa kommuner har ökat sin livskvalitet medan andra inte har det. En viss tendens finns dock att det är kommuner med redan hög livskvalitet som ökat sin livskvalitet mera. Detta har medfört att spridningen i livskvalitet mellan kommunerna har ökat något de senaste fem åren.

FIGUR 4 LIVSKVALITET (SAMMANVÄGT INDEX AV SAMTLIGA TEMAN) SENASTE INDEXÅRET OCH JÄMFÖRELSEÅR 5 ÅR TILLBAKA I TIDEN

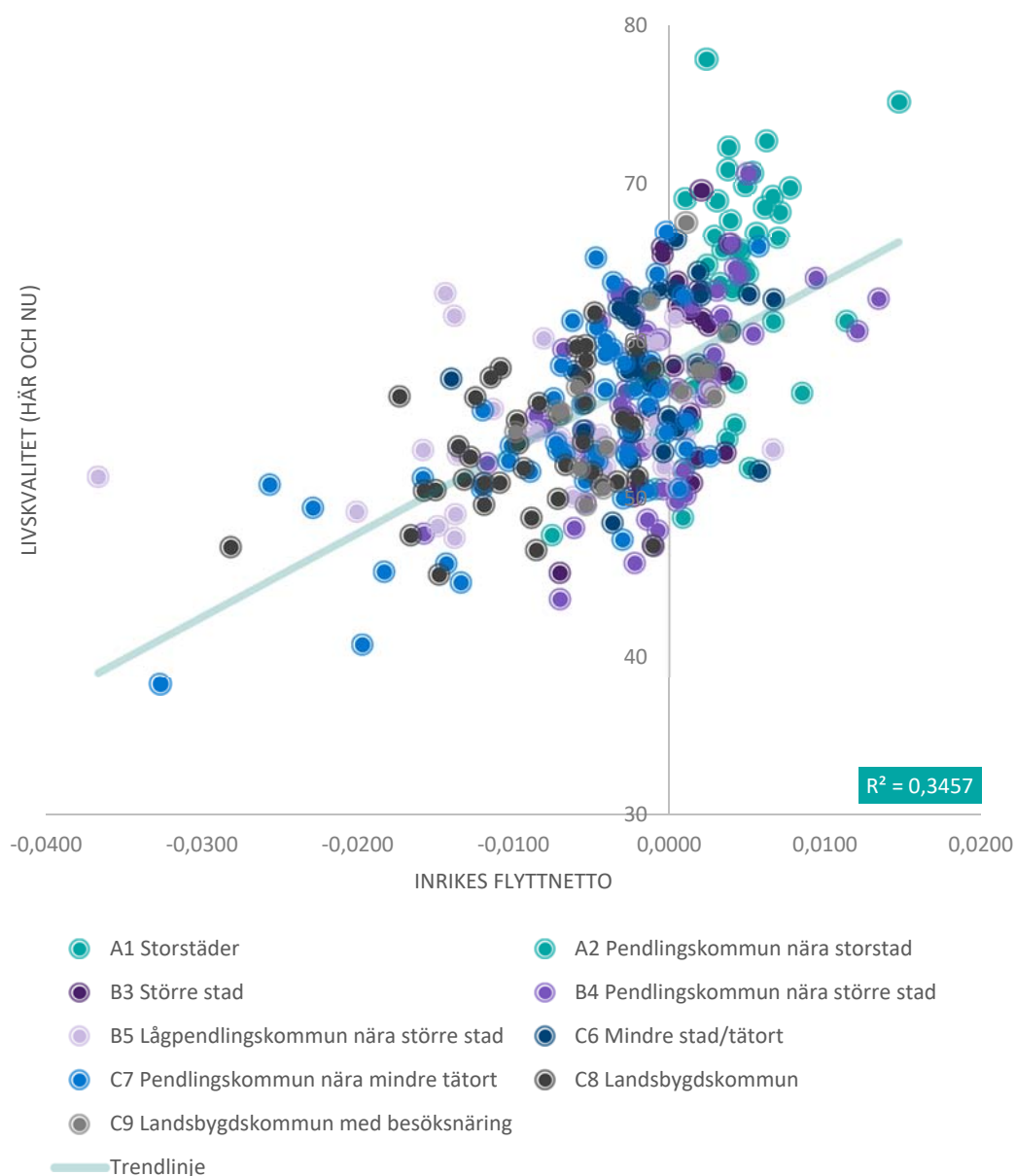
Är livskvalitet attraktivt?

Mot bakgrund av att livskvaliteten varierar stort mellan kommungrupperna är det intressant att se huruvida det finns ett samband mellan attraktivitet och livskvalitet, det vill säga väljer människor att flytta till kommuner med hög livskvalitet? För att belysa attraktivitetsaspekten används i denna analys inrikes flyttnetto som ett mått på attraktiviteten. Med inrikes flyttnetto avses kvoten mellan kommunernas inflyttning och utflyttning. En kommun som har högre inflyttning än utflyttning har ett positivt flyttnetto medan en kommun som har högre utflyttning än inflyttning har ett negativt flyttnetto. Inrikes flyttnetto gäller endast flyttningar som sker inom riket, dvs invandring är inte med i måttet.

I Figur 5 nedan framgår att det finns ett visst samband mellan inrikes flyttnetto och livskvalitet även om det inte är nämnvärt starkt. Detta tyder på att människor i viss utsträckning väljer att flytta till kommuner med hög livskvalitet. Av de 20 kommuner som har högst flyttnetto har majoriteten en hög livskvalitet och endast tre kommuner har ett indexvärde under 60. Bland kommunerna i topp är nästan samtliga pendlingskommuner nära storstad eller pendlingskommuner nära större stad. Även vissa populära kustkommuner såsom Ystad hamnar högt vad gäller inrikes inflyttning och livskvalitet.

I regel har således kommuner med hög livskvalitet en hög inflyttning. Men det finns också undantag där kommuner med relativt hög livskvalitet uppvisar ett negativt inrikes flyttnetto. Det finns alltså kommuner som har svårt att behålla sin befolkning eller attrahera nya inflyttare, trots hög livskvalitet.

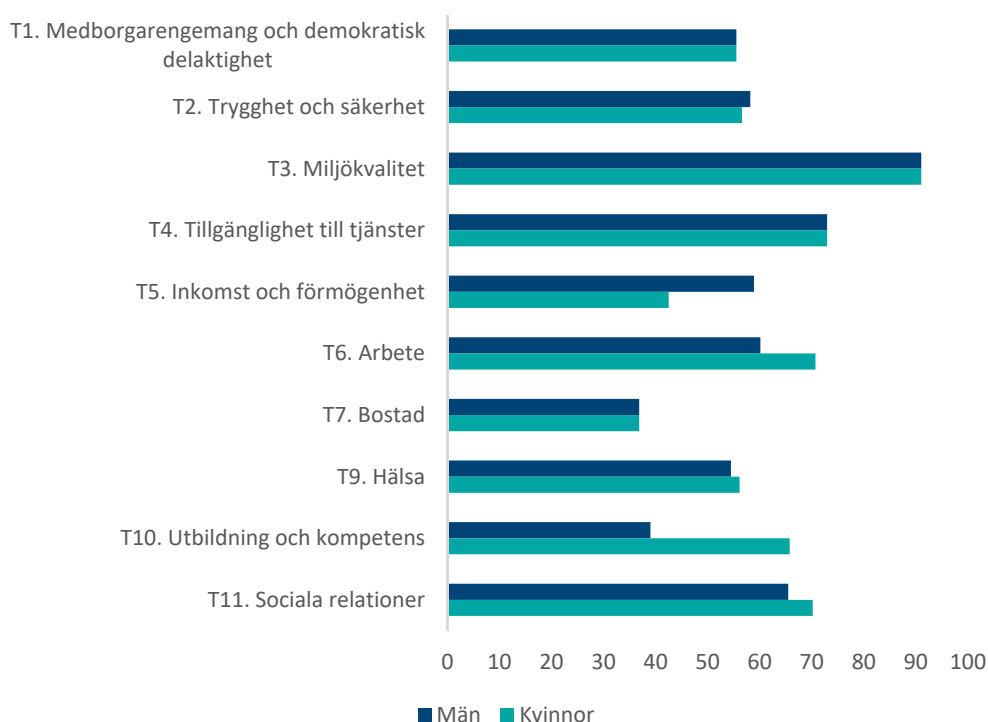
FIGUR 5 SAMBAND MELLAN LIVSKVALITET OCH INRIKES FLYTTNETTO I SVERIGES KOMMUNER EFTER SKL:S KOMMUNGRUPPSINDELNING

Livskvaliteten högre för kvinnor

Utifrån de indikatorer i BRP+ som finns uppdelade på kön har två sammanvägda livskvalitetsindex tagits fram, ett för kvinnor och ett för män. Indexen baseras dels på de 13 indikatorer (vilket avser hälften av indikatorerna för livskvaliteten) som finns uppdelade på kön och dels på övriga indikatorer, där uppgifterna för totalen har använts och situationen därför antas vara densamma för männen och kvinnorna.⁵ Det sammanvägda indexet visar att kvinnor i genomsnitt har en något högre livskvalitet än män. Om alla teman skulle vägas ihop till ett totalindex för livskvalitet (där varje tema får samma vikt) skulle kvinnornas index uppgå till 61,8, vilket kan jämföras med männens index på 59,2.

FIGUR 6 INDEX FÖR LIVSKVALITET HÄR OCH NU UPPDELAT PÅ TEMA OCH KÖN⁶

Könsskillnaderna ökar – kvinnor i högre grad utbildade

Skillnaderna i livskvalitet mellan könen är framförallt tydliga inom aspekten *Utbildning och kompetens*, vilket framgår av diagrammet ovan. Detta beror på att kvinnor, i högre grad än männen, har högskoleutbildning. Dessutom är trenden att könslappet ökar. I början av 2000-talet var andelen högskoleutbildade i åldern 30–39 år strax över 30 procent och skillnaden mellan könen var relativt liten, runt 4 procentenheter. Sedan dess har andelen personer med högskoleutbildning succesivt ökat och en högskoleutbildning

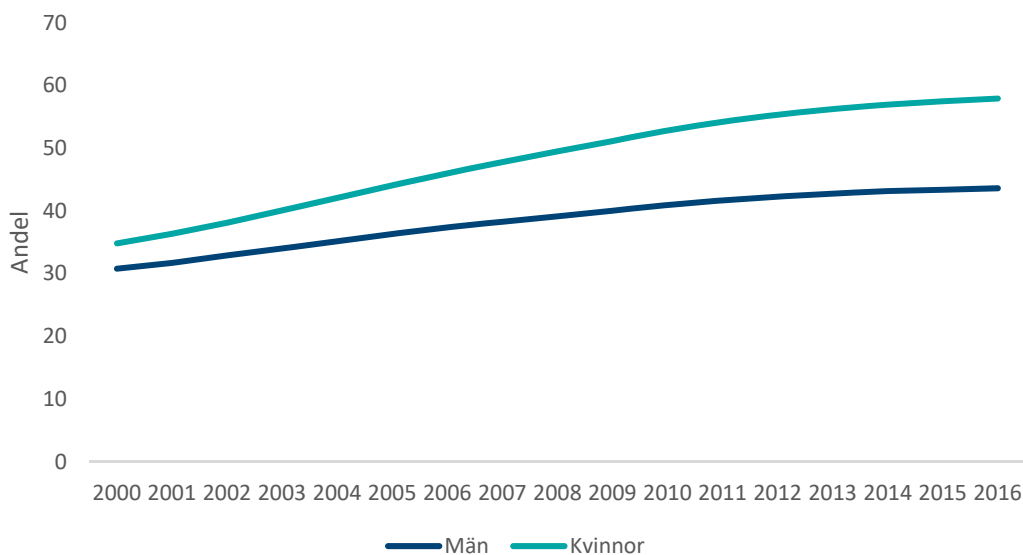
⁵ De könsuppdelade indikatorerna avser högskoleutbildning, lågt socialt deltagande, unga som varken arbetar eller studerar, skaderisk, nettoinkomst, integration, matchningsgrad, arbetslöshet, tandhälsa, psykiskt välbefinnande, cancer, hjärtinfarkter och medellivslängd.

⁶ I temat Arbete och löner exkluderas här delen som avser "Löner", vilket mer specifikt avser kvinnornas andel av lönesumman, då den inte är möjlig att dela upp på könen eftersom könsaspekten redan fångas in i själva indikatorn. Dessutom mäts redan median av nettoinkomst uppdelat på män och kvinnor i temat Inkomst och förmögenhet.

har blivit allt viktigare för att slå sig in på arbetsmarknaden. Samtidigt har skillnaden mellan könen ökat. Under 2016 var andelen högskoleutbildade kvinnor 14,3 procentenheter högre än andelen högskoleutbildade män, se Figur 7.

Denna utveckling är inte unik för Sverige. Även i Europa är skillnaderna mellan könen ungefär lika stor som i Sverige, och utvecklingen över tid har varit liknande. Utbildningsnivån bland männen i Sverige motsvarar ungefär utbildningsnivån bland kvinnorna i EU som helhet.⁷

FIGUR 7 ANDELEN HÖGSKOLEUTBILDADE 30-39 ÅR

Kvinnor bättre matchade på arbetsmarknaden

Skillnaderna i livskvalitet beror även att kvinnorna har en bättre matchningsgrad än männen, vilket ger ett högre indexvärde inom temat *Arbete* (se Figur 6 ovan).⁸ Att ha ett yrke där ens kompetens kommer till användning leder ofta till högre livskvalitet då individerna i större utsträckning får utöva något de finner intressant och är bra på. År 2015 hade 42 procent av arbetskraften ett yrke som matchade deras utbildning. Utmärkande är att kvinnor har en högre matchningsgrad än män. Bland inrikes födda kvinnor hade 47 procent av arbetskraften ett arbete som matchade deras utbildning, medan motsvarande andel bland de inrikes födda männen var 40 procent. Av de utrikes födda kvinnorna i arbetskraften hade 37 procent ett yrke som matchade deras utbildning, vilket var 7 procentenheter mer än för de utrikes födda männen.

En eventuell förklaring till att kvinnor har högre matchningsgrad än män skulle kunna vara att kvinnor i större utsträckning arbetar inom yrken och näringsgrenar med mer definierade utbildningskrav och där det finns stor efterfrågan på arbetskraft. År 2015 var de två vanligaste yrkeskategorierna för kvinnor Undersköterskor och Grundskollärare, fritidspedagoger och förskollärare.

⁷ Eurostat, Population aged 30-34 with tertiary educational attainment (levels 5-8)

⁸ I temat *Arbete* har indikatorn avseende löneklyftor exkluderats (som var avsåg kvinnornas andel av lönesumman). Skillnader i inkomster fångas istället upp av nettoinkomsterna i temat *Inkomster och förmögenhet*.

FIGUR 8 MATCHNING, ANDELEN AV ARBETSKRAFTEN SOM ARBETAR I YRKEN SOM MATCHAR UTBILDNINGEN, EFTER KÖN OCH INRIKES- OCH UTRIKES FÖDDA, ÅR 2015

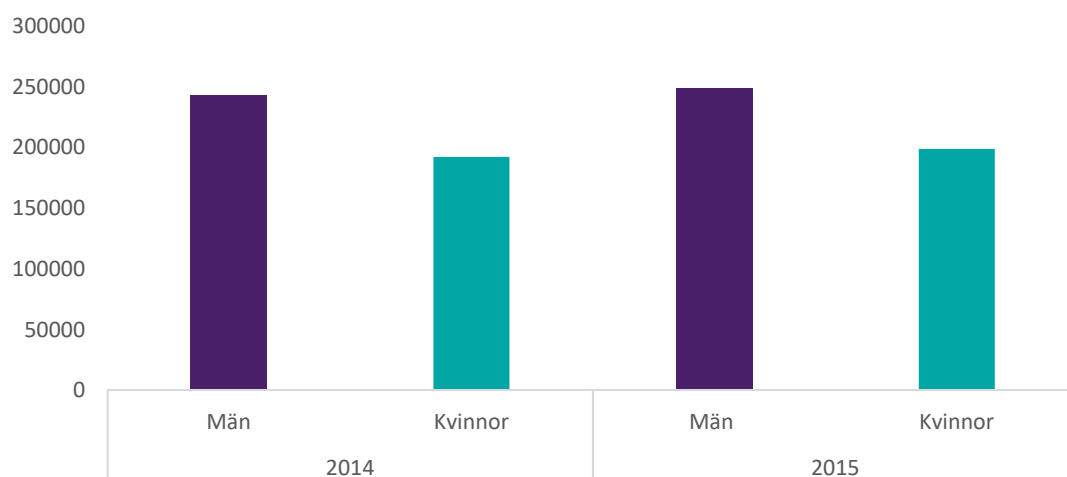

Män har högre inkomster

Tydliga könsskillnader i indexet finns även inom temat *Inkomst och förmögenhet*, där männens index är betydligt högre än kvinnornas. Detta beror framförallt på att männen har högre medianinkomst än kvinnorna. År 2015 uppgick medianinkomsten bland kvinnor till 198 800 kronor, vilket var 80 procent av männens medianinkomst. Jämfört med föregående år är det dock en ökning med 1 procentenhet och skillnaden mellan könen har därmed minskat något.

Det finns flera förklaringar till varför löneskillnader mellan könen är så stora. Kvinnor arbetar bland annat i högre utsträckning deltid och mansdominerade yrken tenderar att ha högre betalt än kvinnodominerade yrken. Efter att hänsyn tagits till ett antal faktorer (såsom skillnader i yrke, utbildning, arbetstid och ålder) så finns det fortfarande en löneskillnad mellan könen som inte går att förklara. Enligt Medlingsinstitutet uppgick denna skillnad till 4,5 procent år 2016.⁹

FIGUR 9 MEDIAN AV NETTOINKOMST EFTER KÖN, ÅREN 2014–2015

⁹ Medlingsinstitutet, Rapporten om löneskillnader 2016

Vad skapar livskvalitet?

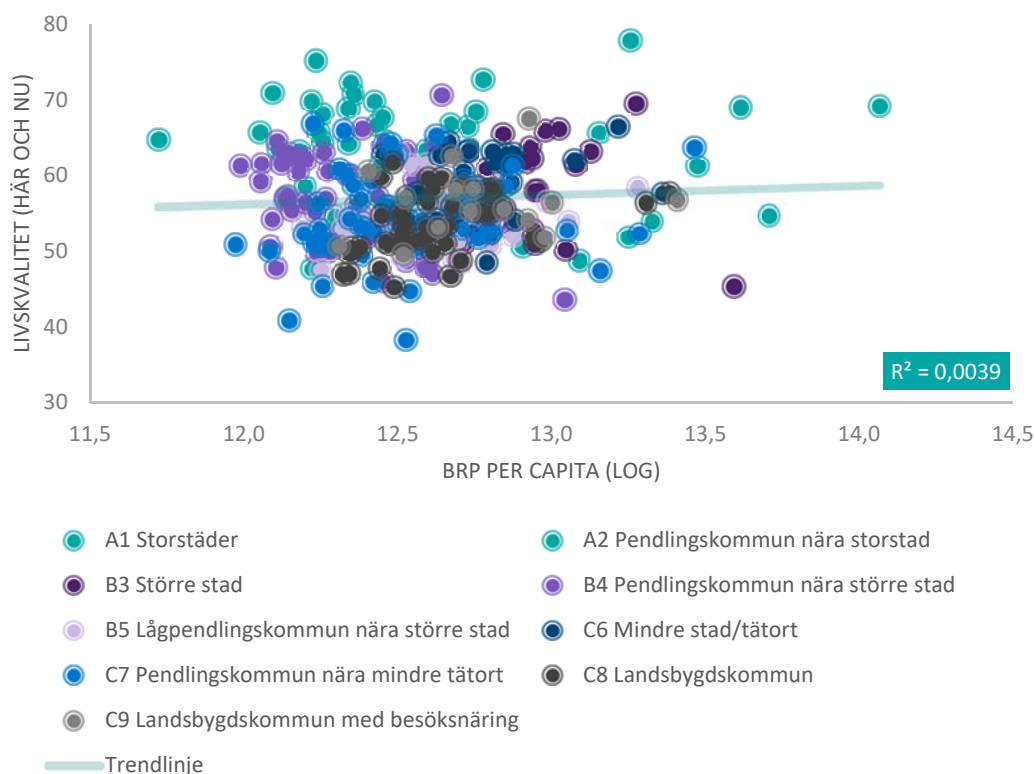
I analysen har vi sökt identifiera faktorer som kan tänkas påverka livskvaliteten i olika riktningar. Genom ett antal sambandsanalyser presenterar vi i detta avsnitt både faktorer som inte har något särskilt starkt samband med livskvalitet och faktorer som har ett mycket starkt samband. Syftet är att identifiera vad det är som faktiskt skapar livskvalitet och på så sätt belysa vilka insatser som är viktiga för att öka livskvaliteten framöver.

Inget samband mellan BRP och livskvalitet

Bruttonationalprodukten (BNP) och den regionala motsvarigheten bruttoregionprodukten (BRP) är sedan länge vedertagna mått på ekonomiskt välstånd på internationell, nationell och regional nivå. BNP har länge också använts för att mäta och följa länders och regioners prestationer. Genom åren har allt fler röster höjts som påpekar att BNP inte förmår mäta samhällsutveckling i en bredare betydelse, och att ekonomisk BNP-tillväxt inte med automatik leder till ökad välfärd och livskvalitet.

Studerat sambandet mellan BRP och livskvalitet i Sveriges kommuner framträder ett tydligt mönster: Ekonomiskt välmående kommuner presterar inte bättre när det kommer till livskvalitet än kommuner med svagare ekonomi. Vad figur 8 visar är att många kommuner hamnar på ungefär samma nivå vad gäller BRP, men presterar olika vad gäller livskvalitet. Tydligt är också att det finns vissa kommuner som utmärker sig med en mycket hög BRP, men där livskvaliteten nödvändigtvis inte är högre än kommuner som har en betydligt lägre BRP. Sambandet mellan ekonomisk prestation i termer av BRP och livskvaliteten i landets kommuner är således mycket svag. Även om ekonomisk tillväxt fortsatt går att se som ett möjligt *medel* för att skapa livskvalitet är det svårare att i en svensk kontext argumentera för tillväxt som en nödvändig *förutsättning* för ökad livskvalitet.

FIGUR 10 SAMBAND MELLAN LIVSKVALITET OCH BRP PER CAPITA I SVERIGES KOMMUNER EFTER SKL: S KOMMUNGRUPPSINDELNING

Viktiga faktorer för livskvaliteten

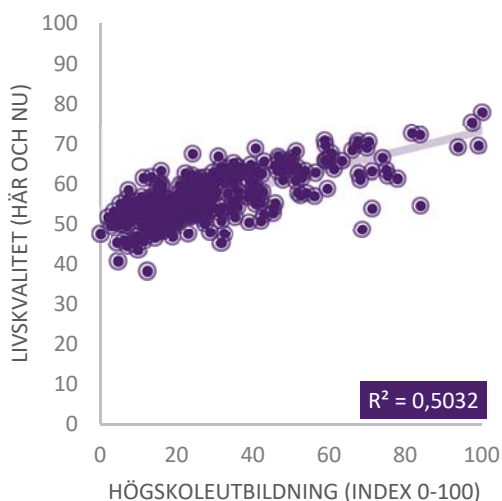
Betydelsen av utbildning

Utbildning är den enskilt viktigaste faktorn för livskvaliteten. I Figur 11 och Figur 12 nedan visas hur livskvaliteten i kommunerna samvarierar med andelen högskoleutbildade och andelen som avslutat gymnasieskolan (vilket innebär att man har en gymnasieutbildning). Att ha en gymnasieutbildning är nästan nödvändigt för att vara anställningsbar på dagens arbetsmarknad. Att fullfölja sin gymnasieutbildning är därför av stor vikt för att motverka såväl arbetslöshet som ohälsa och utanförskap. I BRP+ används gymnasieutbildning som en indikator på investering i humankapitalet och är en viktig byggsten i säkerställandet av hållbarhet över tid. Samtidigt så ger gymnasieutbildning även en bra indikation på livskvaliteten i en kommun här och nu. Detta förklaras antagligen av att sannolikheten att unga ska ha fullgjort sin gymnasieutbildning påverkas av många faktorer såsom familjens livskvalitet, utbildningsnivå och inkomster samt hur skolan och samhället ser ut i övrigt.

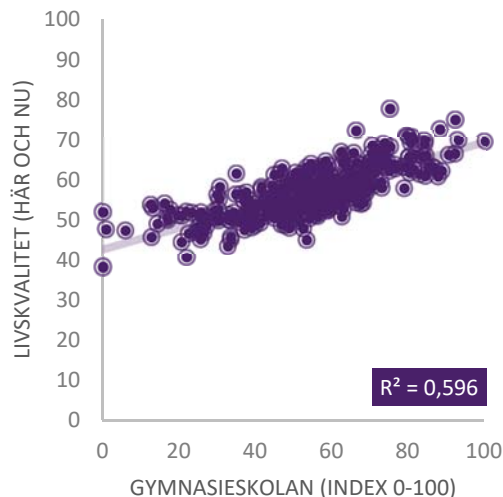
Att ha en högskoleutbildning, vilket är den enda indikatorn inom temat för *Utbildning och kompetens*, har också en mycket stark samvariation med livskvaliteten. Dels beror detta på att indikatorn har en relativt stor vikt i det sammanvägda indexet, då det är en ensam indikator för 1 av 10 teman inom livskvalitet. Men utbildningsnivån samvarierar också starkt med många av de andra indikatorerna som ingår i indexet. Exempelvis har temat *Utbildning och kompetens* stark samvariation med flera indikatorer inom temaområdena *Arbete och löner*, *Sociala relationer* och *Inkomst och förmögenhet*. Kommuner som har hög utbildningsnivå har i regel också höga inkomster och hög förvärvsfrekvens medan

kommuner med låg utbildningsnivå ofta har låga inkomstnivåer och ett högt utanförskap. De starka sambanden mellan utbildning och andra indikatorer inom livskvalitetsindexet talar för att livskvaliteten i en kommun kan hamna i en positiv eller negativ spiral – om utbildningsnivån förbättras/försämras inom en kommun så är det troligt att det även får konsekvenser för andra aspekter som är viktigt för livskvaliteten.

FIGUR 11 SAMBAND MELLAN LIVSKVALITET OCH ANDELEN MED EN HÖGSKOLEUTBILDNING I ÅLDRARNA 30-39 ÅR

FIGUR 12 SAMBAND MELLAN LIVSKVALITET OCH ANDELEN SOM AVSLUTAT GYMNASIESKOLAN I ÅLDRARNA 19-24 ÅR

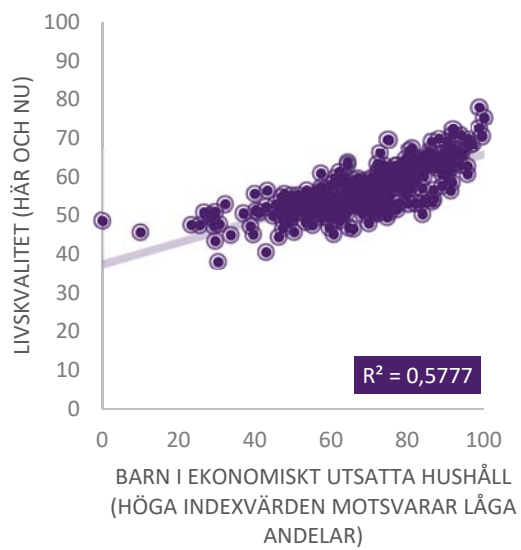
Levnadsstandard och inkomst viktiga förutsättningar för livskvalitet

Andra viktiga faktorer för livskvaliteten är kopplade till hushållens levnadsstandard. I BRP+ mäts levnadsstandard med indikatorerna Barn i ekonomiskt utsatta hushåll samt Median av nettoinkomst. Hur dessa indikatorer samvarierar med den mer övergripande livskvaliteten visas i Figur 13 och Figur 14 nedan. Barn som lever i ekonomiskt utsatta hushåll speglar möjligheterna för en av de mest utsatta grupperna i samhället. Genom sämre ekonomiska förutsättningar finns risk att barnen hamnar utanför samhällsgemenskapen när de inte har samma möjligheter att delta i aktiviteter som andra. Ekonomiskt utsatta hushåll är ofta utsatta även av andra anledningar, där föräldrarna kan vara drabbade av ohälsa eller ha lägre utbildning. Medianen av nettoinkomst är ett mått för den allmänna levnadsstandarden i samhället, där ekonomiska möjligheter påverkar livskvalitet på olika sätt.

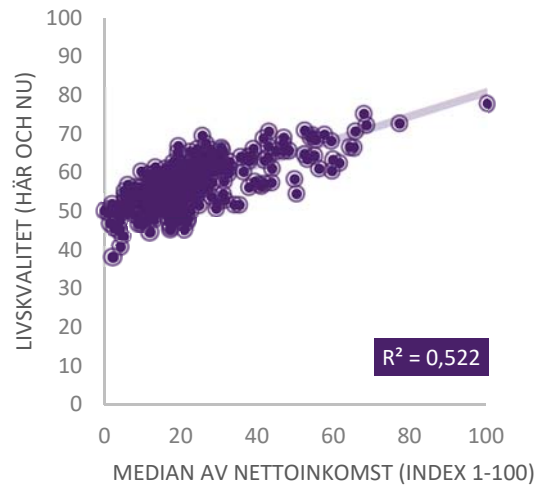
En kommuns levnadsstandard samvarierar starkt med temaområdet *Arbete och löner*, vilket omfattar integration (sysselsättningsgrad bland utomeuropeiskt födda), löneklyftor mellan könen, matchning på arbetsmarknaden samt tillgången till arbete (arbetslöshet). Nettoinkomsten samvarierar även starkt med högskoleutbildning.

Dessa två indikatorer (median av nettoinkomst och barn i ekonomiskt utsatta hushåll) förklarar tillsammans 67 procent av variationen i kommunernas livskvalitet. Indikatorerna barn i ekonomiskt utsatta hushåll och andel högskoleutbildade förklarar hela 73 procent av variationen av kommunernas indexvärden för livskvalitet.

FIGUR 13 SAMBAND MELLAN LIVSKVALITET OCH ANDELEN BARN I EKONOMISKT UTSATTA HUSHÅLL

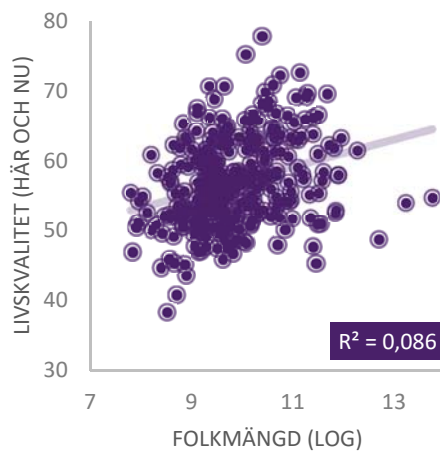

FIGUR 14 SAMBAND MELLAN LIVSKVALITET OCH MEDIAN AV NETTOINKOMST

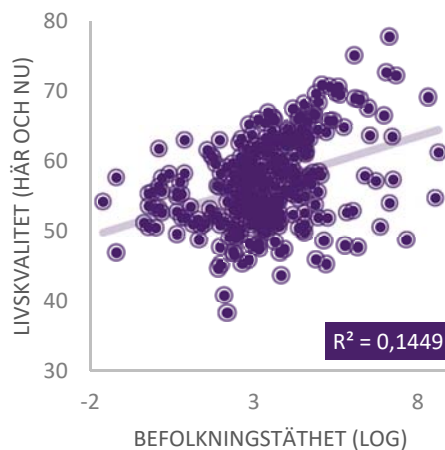

Befolkningsstorlek har mindre betydelse

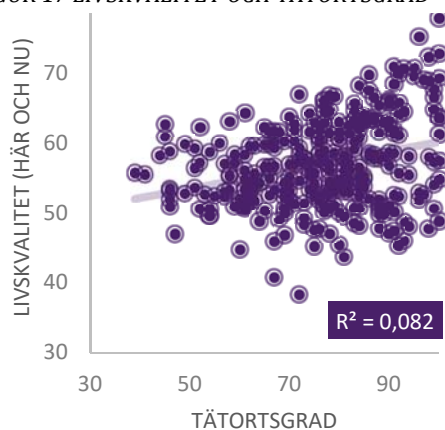
FIGUR 16 LIVSKVALITET OCH FOLKMÄNGD

FIGUR 15 LIVSKVALITET OCH TÄTHET

FIGUR 17 LIVSKVALITET OCH TÄTORTSGRAD

Inom ekonomisk geografi brukar teorin om "the optimal urban size"¹⁰ användas för att förklara sambandet mellan befolkningsstorlek och livskvalitet. Teorin bygger på att det inledningsvis finns en positiv relation mellan livskvalitet och befolkningsstorlek. När en stad växer ökar bland annat tillgången till arbeten, kultur och samhällsservice. Matchning på arbetsmarknaden underlättas och hushållens inkomster ökar. Dessutom innebär en högre folkmängd bättre förutsättningar för ett större utbud av specialiserade tjänster och nöjesutbud i form av butiker och restauranger. Allt detta gör att den sammanvägda välfärden och livskvaliteten antas stiga i takt med att folkmängden i en stad ökar.

Växer däremot staden *för* mycket kan de negativa effekterna bli större än fördelarna. I stora städer som attraherar många människor begås det ofta en större mängd brott. Stor efterfrågan på bostäder på en begränsad yta innebär också att bostadspriserna ofta är höga i storstäderna. Dessutom kan en snabbväxande stad få utmaningar vad gäller trängsel, buller och luftkvalitet på grund av stora mängder utsläpp.

Enligt teorin om optimal stadsstorlek kan en stad växa så länge marginalnyttan är större än marginalkostnaden. Den optimala storleken bestäms således vid punkten där marginalnyttan är lika med marginalkostnaden. På senare år har dock många forskare kritiserat denna teori. Snarare menar forskarna att städer är unika och att det därför inte finns något enkelt recept på hur stor en stad kan vara. Dessutom kan städer, med hjälp av strategisk samhällsplanering och förvaltning, "flytta fram" sin optimala storlek utan att det sker på bekostnad av livskvaliteten.¹¹

I Figur 16 visas sambandet mellan livskvalitet och folkmängd i landets samtliga kommuner. Även om sambandet inte är tydligt, finns det en viss samvariation mellan storlek och

¹⁰ Se bland annat Alonso (1971) The Economics of Urban Size, Papers and Proceedings of the Regional Science Association, som var den första att beskriva denna teori

¹¹ Capello et al (2013) One or infinite optimal city sizes? In search of an equilibrium size for cities, Annals of Regional Science 2013

livskvalitet. Exempelvis är det ingen av de befolkningsmässigt minsta kommunerna som utmärker sig med hög livskvalitet. Det går dock inte att säga att "störst är bäst". Detta eftersom de allra största kommunerna inte har den högsta livskvaliteten. Snarare är det de medelstora kommunerna som utmärker sig positivt vad gäller livskvalitet. Här finns det dock en stor spridning och vissa medelstora kommuner som liknar varandra befolkningsmässigt presterar helt olika vad gäller livskvalitet.

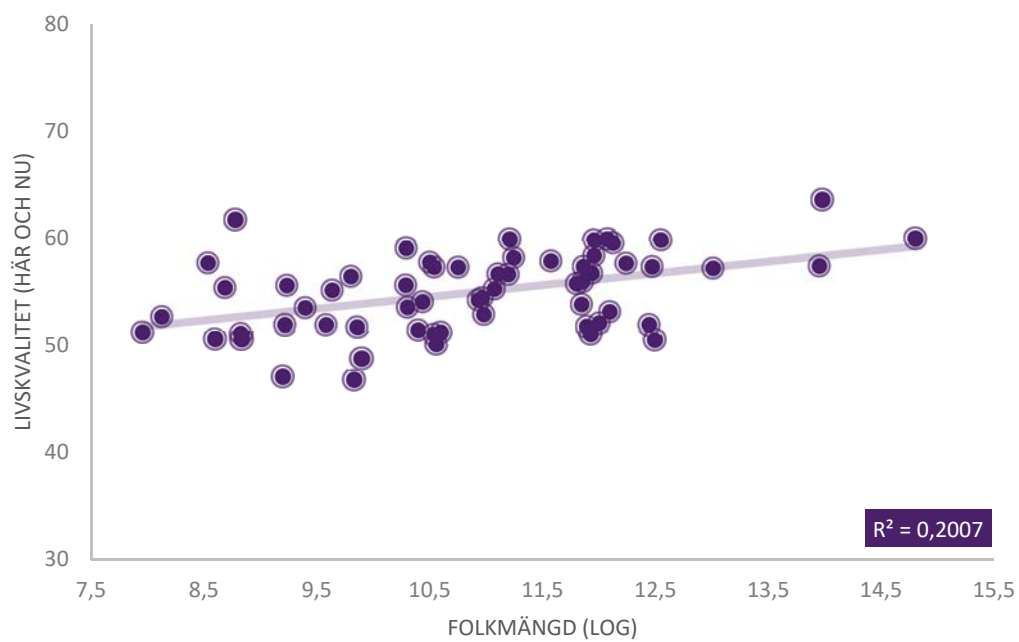
Ytterligare en faktor som påverkar kommunerna i många avseenden är befolkningstätheten. Förutsättningarna att exempelvis tillhandahålla service och annan infrastruktur är betydligt mer gynnsamma för tätbefolkade kommuner än för kommuner med en gles befolkningsstruktur. Täthet kan dock mätas på olika sätt. Figur 15 visar täthet i termer av kommunens folkmängd delat med kommunens geografiska yta, så kallad befolkningstäthet. Befolkningsmässigt små kommuner med stor yta får i detta mått en låg befolkningstäthet. Figur 17 visar täthet i termer av tätortsgrad, det vill säga andelen av kommunens invånare som bor i tätorter.¹² Här är det inte yta eller folkmängd som är avgörande, utan snarare kommunens geografiska bosättningsmönster. Kommuner kan således ha en låg befolkningstäthet men ändå uppvisa en hög tätortsgrad.

Av figurerna Figur 15 och Figur 17 framgår att sambandet mellan täthet och livskvalitet är mer tydligt för befolkningstäthet än för tätortsgrad. Även om det finns en stor spridning finns det ett visst samband att livskvaliteten till viss del ökar i takt med att befolkningstätheten ökar. Däremot tycks inte den geografiska bosättningsstrukturen, dvs tätortsgraden, vara av någon större betydelse för livskvaliteten.

Sammantaget går det att konstatera att storlek och befolkningstäthet har ett visst samband med livskvaliteten. Samvariationen är dock begränsad och det finns en relativt stor spridning både vad gäller befolkningstäthet och folkmängd. Det är dessutom troligt att andra kontextuella variabler, såsom geografisk lokalisering, kan ha en lika stor eller ännu större påverkan på livskvaliteten. En befolkningsmässigt liten kommun nära en storstad som kan erbjuda god tillgång till arbetstillfällen och storstadsliv har exempelvis helt andra förutsättningar än en befolkningsmässigt likvärdig kommun som ligger mer isolerat och där tillgången till arbete är mer begränsat. Därför, om befolkningsstorleken är av positiv betydelse för livskvaliteten, borde det vara den funktionella regionens befolkningsstorlek som är av betydelse snarare än den enskilda kommunens befolkning. I Figur 18 nedan jämförs funktionella analysregioners livskvalitet med deras befolkningsstorlek. En funktionell analysregion (FA-region) är en region, inom vilken människor kan bo och arbeta utan att behöva göra alltför tidsödande resor. Figuren nedan visar dock inte på någon stark samvariation mellan livskvalitet och folkmängd i FA-regioner, men sambandet är något starkare jämfört med sambandet mellan folkmängd och livskvalitet i kommunerna.

¹² Som tätort avses tätbebyggda områden med minst 200 invånare och där avstånden mellan husen är mindre än 200 meter.

FIGUR 18 SAMBANDET MELLAN LIVSKVALITET OCH FOLKMÄNGD FÖR **FA-REGIONER** (OVÄGT MEDEL FÖR LIVSKVALITETEN I KOMMUNERNA INOM VARJE REGION)

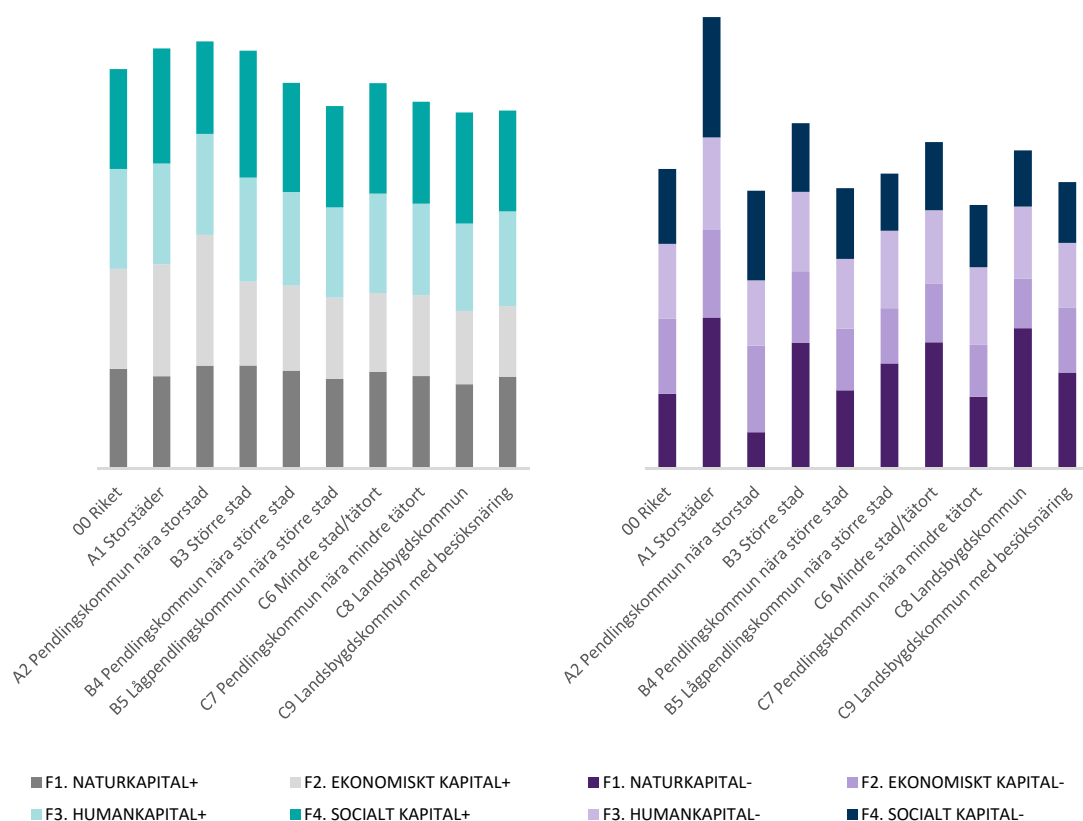
Hållbarhet över tid

Hur rustade är kommunerna och regionerna för framtiden och hur skiljer sig framtidskapitalet åt mellan kommungrupperna? I följande avsnitt presenteras en övergripande analys med fokus på hållbarhet över tid uppdelat på olika framtidskapital. Kapitlet innehåller även fördjupade analyser som bland annat visar hur framtidskapitalet har förändrats över tid och hur framtidskapitalet skiljer sig åt mellan kvinnor och män.

Vilka kommuner har bra kapital för framtiden?

Kommunerna har olika förutsättningar att vara hållbara över tid. Befolkningsstruktur, geografisk lokalisering och näringsmässig specialisering är exempel på faktorer som kan påverka kommunernas prestationer i hållbarhetsindexet. De två diagrammen nedan visar hur hållbarheten ser ut för de olika kommungrupperna. Diagrammet till vänster visar den positiva påverkan på hållbarheten medan det högra diagrammet visar den negativa påverkan på hållbarheten.

FIGUR 19 OCH FIGUR 20 TILL VÄNSTER POSTIV PÅVERKAN PÅ HÅLLBARHET, TILL HÖGER NEGATIV PÅVERKAN PÅ HÅLLBARHET. (OVÄGDA MEDEL)

Vad gäller den negativa påverkan på hållbarheten finns stora skillnader mellan kommungrupperna. Det är framförallt naturkapitalet som varierar relativt mycket mellan kommunerna. De kommungrupper som har höga utsläppsnivåer får en negativ påverkan på naturkapitalet medan kommungrupperna som har låga utsläppsnivåer har en mindre negativ påverkan på naturkapitalet. Det är framförallt städer och kommuner med hög befolkningstäthet som har höga utsläppsnivåer. Men även flera landsbygdskommuner har

höga utsläpp. Då det är flera olika typer av utsläpp som mäts i BRP+ innebär det att det finns olika orsaker till utsläppsnivåerna. Det kan bero på höga partikelhalter från trafik, men ofta handlar det även om näringslivets utsläpp. Det bör dock noteras att indexet, på grund av datatillgång, mäter utsläpp från ett produktionsperspektiv och därmed inte tar i beaktande alla utsläpp som följer på grund av invånarnas konsumtion av exempelvis varor som producerats på annan ort eller annat land. Mönstret mellan kommungrupperna kunde möjligtvis sett annorlunda ut om även den ekologiska påverkan från vår konsumtion kunde mätas.

Skillnader mellan kommungrupperna finns även om man tittar på hur det sociala kapitalet varierar mellan kommungrupperna (diagrammet till höger). De större städerna har i genomsnitt fler brott per invånare vilket påverkar det sociala kapitalet negativt. Kommuner med en glesare befolkningsstruktur, såsom landsbygdskommuner och landsbygdskommuner med besöksnäring, har i genomsnitt färre antal brott per invånare.

Vad gäller den positiva påverkan på hållbarheten utmärker sig pendlingskommunerna nära storstad med i genomsnitt höga indexresultat. Pendlingskommunerna nära storstad har till exempel stor andel skyddad land- och markareal, vilket gör att naturkapitalet har en positiv påverkan på hållbarheten. Även det ekonomiska kapitalet är starkt i pendlingskommunerna. Stora investeringar i byggande och högt pensionssparande per invånare gör att det ekonomiska kapitalet i pendlingskommunerna nära storstad är högt.

Å andra sidan har pendlingskommunerna (liksom de större städerna) utmaningar med höga skuldkvoter hos hushållen, vilket påverkar det ekonomiska kapitalet negativt. Hushållen i storstadsregionerna är generellt både betydligt förmögnare och mer skuldsatta än riksgenomsnittet – en skillnad som förstås har att göra med prisutvecklingen på bostadsmarknaden. Av samma skäl är skuldkvoten betydligt lägre i mindre städer och landsbygdskommuner, där det vare sig finns högt uppskrivade bostadspriser eller möjlighet att ta stora lån med bostad som säkerhet. Undantaget är landsbygdskommuner med besöksnäringens inriktning där vissa populära turistorter bidrar till en högre genomsnittlig skuldkvot.

Den sammanvägda bilden är att hållbarheten varierar mycket mellan kommungrupperna för olika hållbarhetsteman och att detta till viss del beror på kommunernas olika förutsättningar. Bäst rustade för framtiden är pendlingskommunerna nära storstad medan storstäderna står inför stora utmaningar.

Hållbarheten över tid har ökat för samtliga kommungrupper

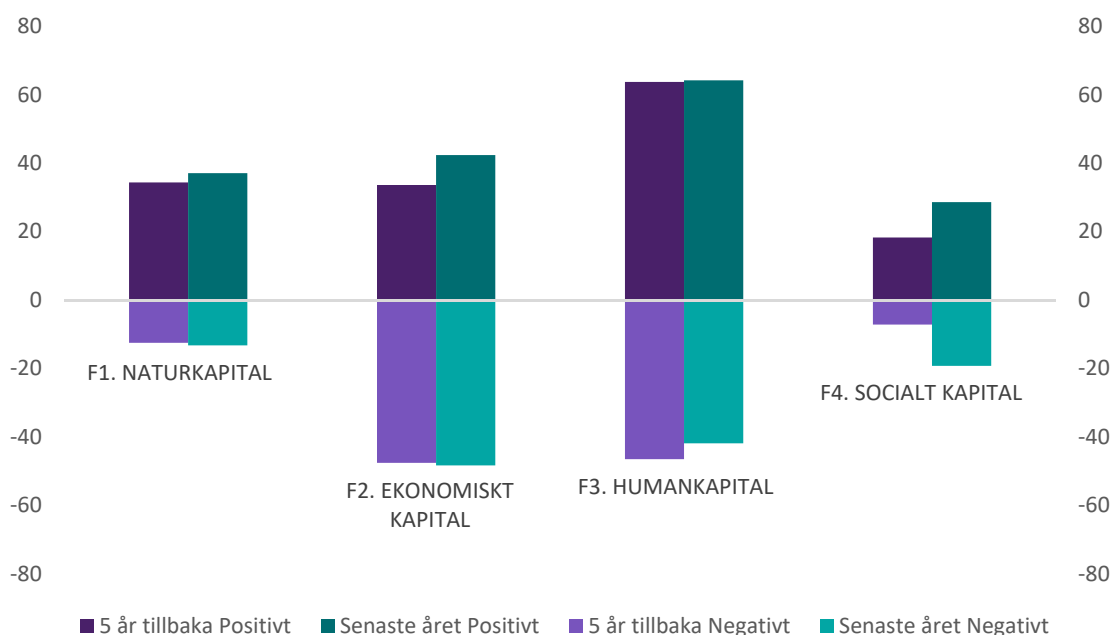
Överlag har framtidskapitalen, hållbarheten över tid, förbättrats de senaste fem åren. Detta gäller framförallt humankapitalet och det ekonomiska kapitalet (se Figur 21). Investeringar i byggande och forskning och utveckling har ökat. Även kapitalinkomsterna och pensionssparandet har ökat, vilket sammantaget påverkar det ekonomiska kapitalet positivt. Dock finns även en liten negativ utveckling för det ekonomiska kapitalet som följd av en större samlad skuldkvot.

Den positiva påverkan på humankapitalet har inte förändrats nämnvärt, eftersom de ingående indikatorerna som mäter investeringar i hälsa och kunskap har utvecklats i olika riktningar. Den negativa påverkan på humankapitalet har dock minskat, vilket beror på minskade hälsorisker som exempelvis lägre andel riskkonsumenter av alkohol och minskad andel som röker.

Naturkapitalet har förbättrats något överlag. Utsläppen har minskat i Sverige samtidigt som andelen tillvarataget avfall ökat. Den negativa påverkan på naturkapitalet bottnar i ökad brytning av ballast, som i huvudsak beror på ökat byggande.

Det sociala kapitalet har sammantaget minskat något i riket som helhet, men utvecklingen är tudelad med både ökad negativ och positiv påverkan på kapitalet. Den negativa utvecklingen beror i huvudsak på ökad ekonomisk brottslighet (anmälda brott) de senaste åren, samt ökad andel politiker som utsätts för olika typer av brott (baserat på en trygghetsundersökning). Den positiva påverkan på det sociala kapitalet visar däremot på större medborgardelaktighet samtidigt som fler företag arbetar med social hållbarhet. Sammanfattningsvis har förtroendet för det offentliga (baserat på det som mäts i detta index) minskat samtidigt som delaktighet och socialt engagemang från medborgare och företag har ökat.

FIGUR 21 HÅLLBARHET ÖVER TID UPPDELAT PÅ TEMA FÖR RIKET SENASTE INDEXÅRET OCH JÄMFÖRELSEÅR 5 ÅR TILLBAKA I TIDEN¹³

Utvecklingen över tid visar att framtidskapitalet har ökat för samtliga kommungrupper, vilket visas i Figur 22 nedan. Storstäderna och pendlingskommunerna nära storstad har haft den minst positiva utvecklingen. Den positiva påverkan på det ekonomiska kapitalet har ökat starkt i storstadsregionerna. Den minskade negativa påverkan på naturkapitalet har framförallt skett i storstäderna på grund av minskade utsläpp. Däremot har den negativa påverkan på det sociala kapitalet ökat relativt mycket i storstäder med dess pendlingskommuner, med bland annat ökad ekonomisk brottslighet och större andel politiker som utsätts för brott. Den stora negativa påverkan på det sociala kapitalet medför att ökningen totalt sett för hållbarheten över tid ökat svagt i storstäder och pendlingskommuner nära storstad.

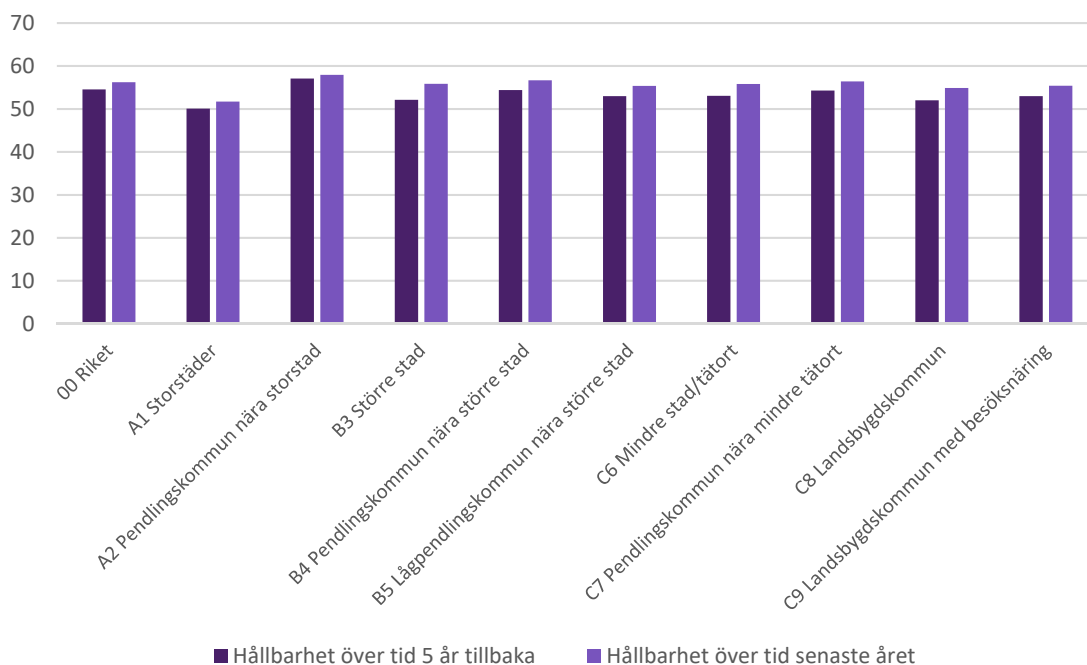
Den största förbättringen har istället skett i större städer, mindre tätorter samt landsbygdskommuner. Större städer har haft en positiv utveckling för samtliga teman, med exempelvis minskad negativ påverkan på naturkapitalet. Även i större städer har den negativa påverkan på det sociala kapitalet ökat, men däremot inte lika mycket som i riket som helhet samtidigt som den positiva påverkan på det sociala kapitalet varit stor.

¹³ Se metodbeskrivning i Bilaga 1 kring hur jämförelseåret har tagits fram.

Exempelvis har medborgardelaktighet och social hållbarhet i företag ökat mycket i de större städerna. Landsbygdskommunerna har också haft en positiv utveckling vad gäller den positiva påverkan på det sociala kapitalet, på samma sätt som för de större städerna. I landsbygdskommunerna har det även skett en positiv utveckling av det ekonomiska kapitalet genom ökade bygginvesteringar och ökat pensionssparande. Även om skuldkvoten för bolån ökat något i landsbygden, så har den inte alls ökat i samma omfattning som för övriga riket.

Till skillnad från förändring i livskvalitet här och nu, där skillnaderna mellan kommunerna ökat något de senaste fem åren, har utvecklingen för hållbarheten över tid lett till något minskade skillnader mellan kommunerna. Överlag är även skillnaderna mellan kommunerna större för livskvalitet här och nu än för hållbarheten över tid, bortsett från att det finns en stor variation mellan kommunerna för deras påverkan på de enskilda framtidskapitalen.

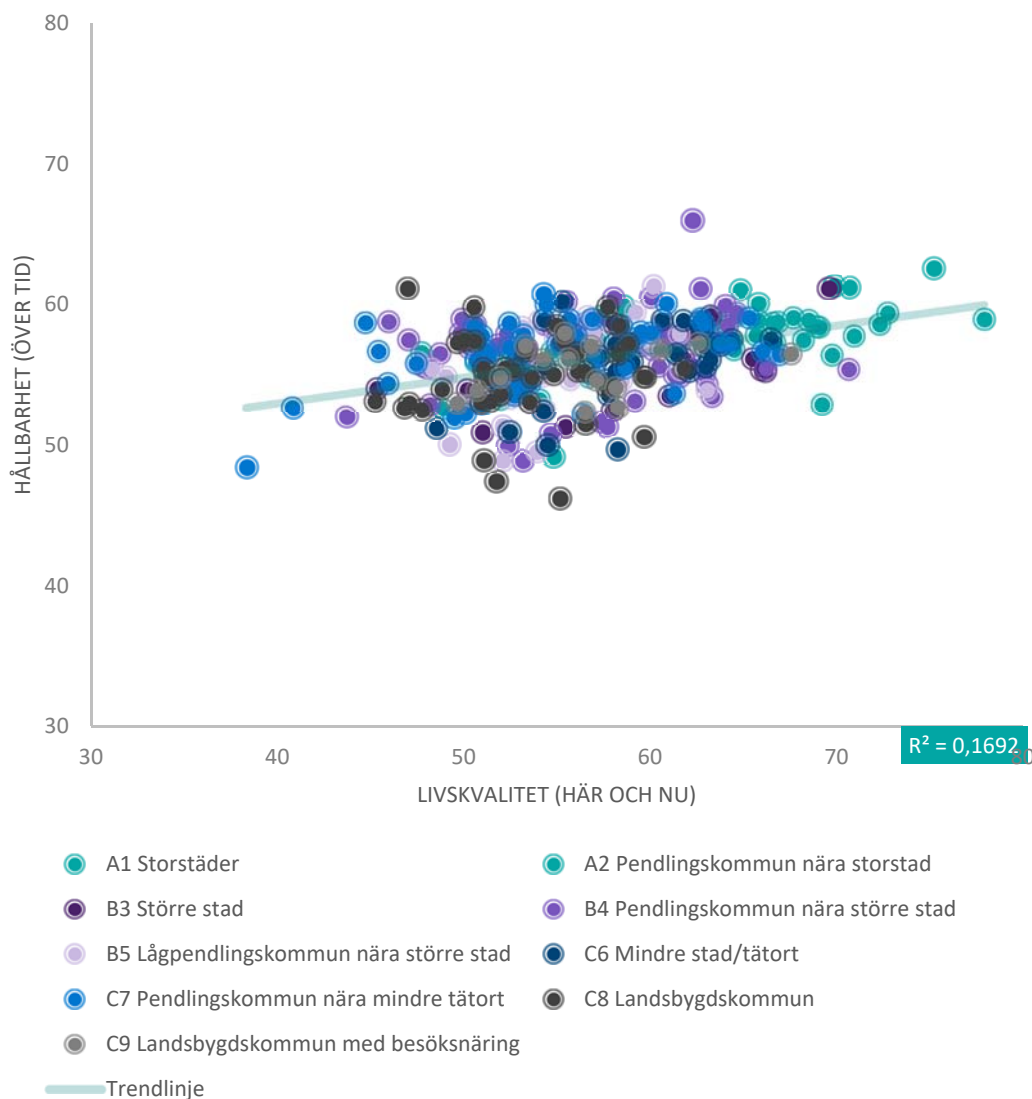
FIGUR 22 HÅLLBARHET ÖVER TID (SAMMANVÄGT INDEX AV SAMTLIGA FRAMTIDSKAPITAL) SENASTE INDEXÅRET OCH JÄMFÖRELSEÅR 5 ÅR TILLBAKA I TIDEN

Hög livskvalitet utan att det är på bekostnad av hållbarheten?

För Sveriges kommuner och regioner är det viktigt att kunna erbjuda en hög livskvalitet för sina invånare idag *och* att vara hållbara över tid. Frågan är huruvida det är möjligt att både ha en hög livskvalitet och samtidigt ha ett bra kapital för framtiden? I diagrammet nedan framgår sambandet mellan de två indexen i BRP+. Av diagrammet framgår att det finns ett svagt samband mellan livskvalitet och hållbarhet. De kommuner som uppvisar de högsta värdena för livskvalitet har ofta relativt höga värden för hållbarhet. Samtidigt uppvisar kommunerna med de lägsta livskvalitetsvärdena sällan höga värden för hållbarhet. Emellertid finns det en stor spridning där framförallt många kommuner i "mittskiktet" placerar sig på ungefär samma nivåer i hållbarhetsindexet men har varierande resultat i livskvalitetsindexet och vice versa. Att det dock finns ett svagt positivt samband visar att det går att uppnå en hög livskvalitet utan att det är på bekostnad av den framtida hållbarheten. Kommuner kan således erbjuda hög livskvalitet och samtidigt ha en god hushållning av sina resurser och tillgångar.

FIGUR 23 SAMBAND MELLAN LIVSKVALITET OCH HÅLLBARHET I SVERIGES KOMMUNER EFTER SKL:S KOMMUNGRUPPSINDELNING

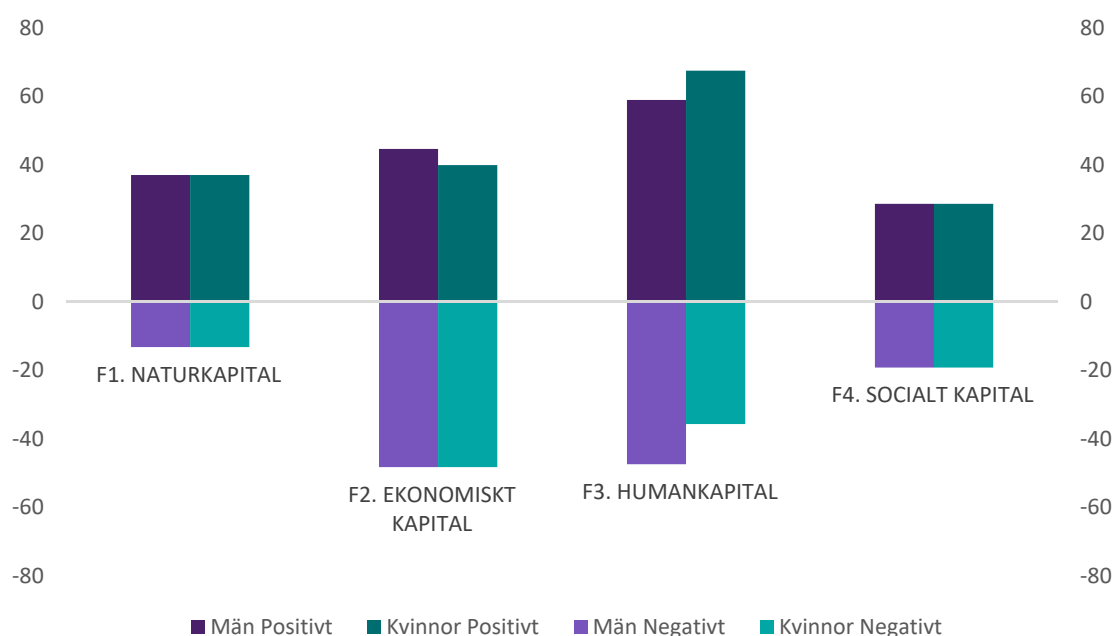
Relation mellan livskvalitet och hållbarhet för kommunerna varierar dock mellan olika framtidskapital/hållbarhetsteman (naturkapital, humankapital, ekonomiskt kapital och socialt kapital). Sambandet mellan livskvalitet och hållbarhet är nästan obefintligt för naturkapital, ekonomiskt kapital och socialt kapital. För ekonomiskt kapital finns det exempelvis ett svagt positivt samband mellan den positiva påverkan på ekonomiskt kapital och livskvaliteten i kommunerna, men detta samband motverkas av att det oftare är kommuner med högre livskvalitet som har en större negativ påverkan på det ekonomiska kapitalet. Detta förklaras i huvudsak av den höga skuldbördan i kommuner med högre livskvalitet (skuldkvot för bolån). Samvariationen mellan humankapital och livskvalitet är något mer positiv, exempelvis samvarierar livskvalitet här och nu i hög grad med andelen unga som fullgjort sin gymnasieutbildning (en av indikatorerna inom humankapital).

Sambandet mellan livskvalitet och framtidskapital skulle också kunna förändras över tid. Att vara en attraktiv kommun med hög livskvalitet här och nu kan innebära många utmaningar för framtidskapitalet på längre sikt. Eftersom kommuner med hög livskvalitet ofta har högt inrikes flyttnetto, så skapar det exempelvis utmaningar vad gäller luftkvalitet, trångboddhet och höga skulder på grund av bland annat bolån. Hur attraktiva kommuner klarar av att hantera dessa utmaningar kan bli avgörande för i vilken mån de kommer att kunna vara hållbara och erbjuda livskvalitet på längre sikt. Det går heller inte att utesluta att trender kan ändras på grund av bland annat förändrade värderingar, och på längre sikt kanske det visar sig vara helt andra typer av kommuner som visar sig vara attraktiva och samtidigt ha ett bra framtidskapital.

Hur skiljer sig framtidskapitalet mellan kvinnor och män?

Precis som för livskvalitetindexet har två könsuppdelade index tagits fram för framtidskapitalet, se Figur 24. Även inom framtidskapitalet, för de indikatorer där det finns könsuppdelad statistik för (12 av 44 indikatorer), har kvinnorna något högre värden än männen sammantaget. Det finns dock stora variationer. Vad gäller aspekten förlorad kunskap och kompetens, inom den negativa påverkan på humankapitalet, så är exempelvis männen i högre grad arbetslösa och begår oftare självmord jämfört med kvinnorna. Vad gäller hälsoriskerna, som också är en del av den negativa påverkan på humankapitalet, så är männen i högre grad riskkonsumenter av alkohol medan kvinnorna i högre grad röker. Inom den positiva påverkan på humankapitalet har också kvinnorna bättre värden än männen i huvudsak – kvinnor äter oftare frukt och grönt och unga kvinnor har oftare fullgjort sin gymnasieutbildning, medan männen i något högre grad är fysiskt aktiva. Vad gäller framtidstemat som avser det ekonomiska kapitalet har dock männen i huvudsak bättre värden än kvinnorna, med klart högre kapitalinkomster och högre pensionssparande.

FIGUR 24 INDEX FÖR HÅLLBARHET ÖVER TID UPPDELAT PÅ FRAMTIDSKAPITAL OCH KÖN

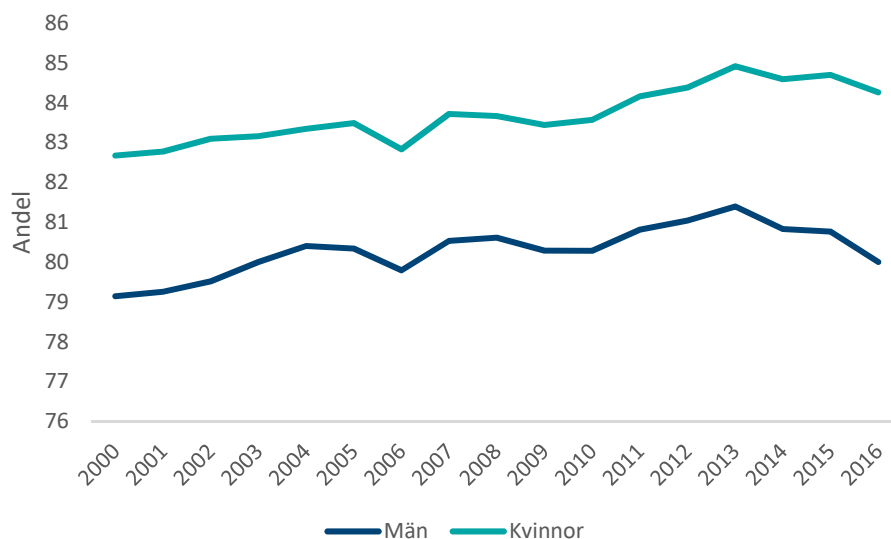

Fler kvinnor klarar gymnasiet

Under hela perioden 2000–2016 har en större andel kvinnor i åldern 19–24 år avslutat gymnasiet än män i samma åldersgrupp. I genomsnitt var andelen 3,4 procentenheter högre bland unga kvinnor. Utvecklingen bland de båda könen ser nästintill identisk ut i Figur 25 nedan, även om nivåerna skiljer sig något åt. Andelen som avslutat gymnasiet ökade i början av 2000-talet och därefter fluktuerade andelen i några år. Från och med år 2013 syns en nedåtgående trend i andelen som avslutat gymnasiet.

Minskningen i andelen som avslutat gymnasieskolan är något starkare bland de unga männen, vilket har lett till ökade skillnader mellan könen. Som mest minskade andelen bland de unga männen med 0,8 procentenheter till 80,0 år 2016. År 2016 uppgick andelen unga kvinnor som avslutat gymnasiet till 84,3 procent, vilket var en minskning med 0,4 procentenheter jämfört med föregående år.

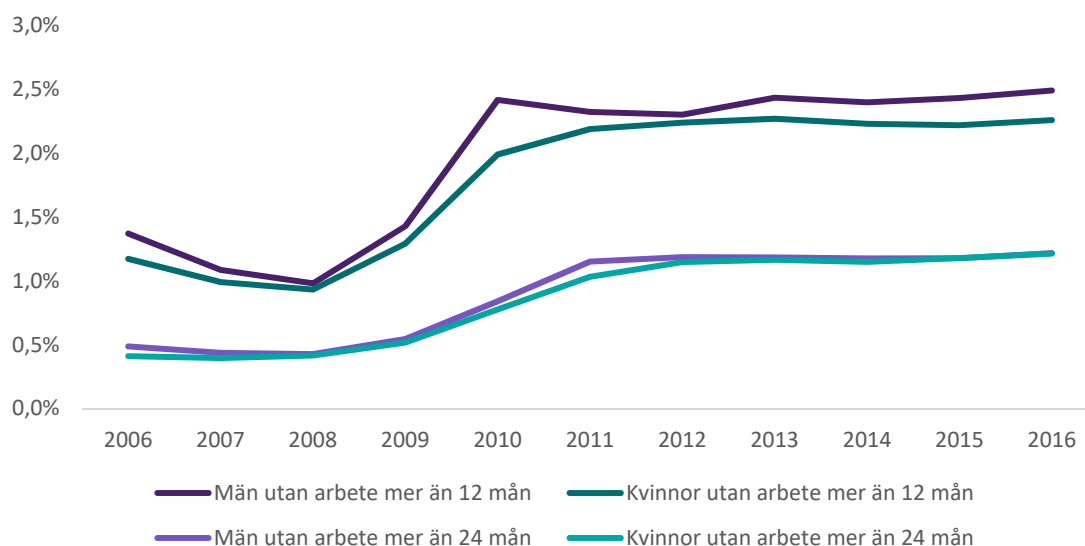
FIGUR 25 ANDELEN SOM AVSLUTAT GYMNASIESKOLAN 19-24 ÅR

Männen i något högre grad långtidsarbetslösa

I Figur 26 nedan visas utvecklingen av andelen arbetslösa utan arbete i mer än 12 månader och mer än 24 månader under åren 2006–2016.¹⁴ I BRP+ är långtidsarbetslösheten en indikation på förlorad kunskap och kompetens inom framtids temat som avser negativ påverkan på humankapitalet.

FIGUR 26 ANDELEN ARBETSLÖSA UTAN ARBETE I MER ÄN 12 MÅNADER OCH 24 MÅNADER EFTER KÖN, ÅREN 2006-2016

Långtidsarbetslöshet minskar chanserna till att finna ett arbete och på sikt ökar även risken av att drabbas av psykisk ohälsa och social marginalisering. Enligt forskningen

¹⁴ Enligt Arbetsförmedlingens definition på långtidsarbetslöshet så räknas en person som långtidsarbetslös om denne har varit inskriven arbetslös med en sammanhängande tid utan arbete i mer än 12 månader. För personer under 25 år räcker det med en inskrivningstid på mer än 6 månader.

inom området finns det ett flertal förklaringar till att arbetslösa generellt har lägre livstillfredsställelse än andra grupper: det kan bero på en avsaknad av mål utöver sina egna, en sämre ekonomi och att arbetslösa går miste om de sociala sammanhang som arbetsplatsen erbjuder. Ett arbete kan även ge självkänsla och en identitet. Sambandet mellan arbetslöshet och psykisk hälsa är dock dubbelriktat, då en sämre hälsa minskar chanserna att personen söker eller får arbete.

Efter finanskrisens inträde under hösten 2008 ökade andelen arbetslösa utan arbete i 12 månader och 24 månader. Mellan 2011 och 2016 har andelen legat på en relativt stabil nivå. Diagrammet ovan visar att nivåerna och utvecklingen är relativt lika bland könen, däremot så har männen en marginellt högre nivå långtidsarbetslösa. Trots att arbetslösa med långa tider utan arbete (mer än 12 månader) har ökat som andel av samtliga arbetslösa de senaste tre åren¹⁵, så har det alltså inte skett stora förändringar sett till befolkningen under åren 2014–2016. Det kan delvis förklaras av att andelen arbetslösa totalt sett har minskat sedan 2013.

Andelen långtidsarbetslösa i relation till arbetskraften är låg i Sverige jämfört med EU. Jämfört med de nordiska grannländerna så är långtidsarbetslösheten högre i Finland, och något lägre i Norge (utan arbete i mer än 12 månader). I de nordiska länderna – framförallt i Norge, Sverige och Finland – har männen en högre långtidsarbetslöshet jämfört med kvinnor. Detta gäller dock inte EU som helhet där det knappt är någon skillnad mellan könen.¹⁶

Psykisk ohälsa vanligast bland kvinnor

Både fysisk och psykisk ohälsa påverkar individens livskvalitet men har även effekter på livskvalitet hos personer i omgivningen. Psykisk ohälsa har många orsaker och vägen till förbättring ser olika ut. I dagens samhälle diskuteras ofta den stressrelaterad ohälsan, och på nationell nivå har antalet sjukskrivningar kopplat till stress ökat kraftigt de senaste åren¹⁷. WHO har benämnt just stress som tjugohundratalets hälsoepidemi.

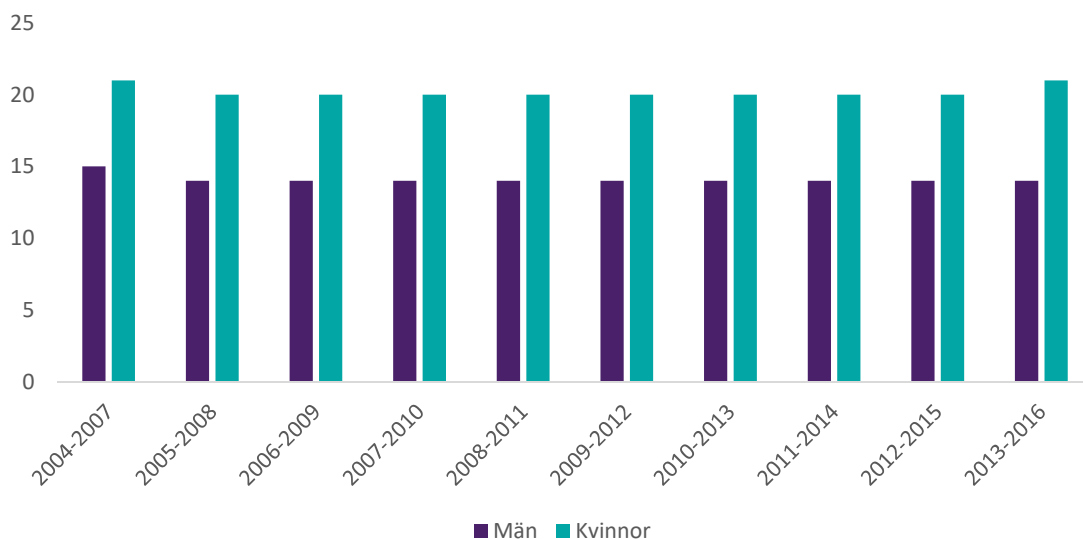
Ett mått för att mäta psykisk ohälsa är andel med nedsatt psykiskt välbefinnande och det presenteras i Figur 27 nedan **Fel! Hittar inte referensälla..** Av diagrammet framgår det att andelen med nedsatt psykiskt välbefinnande är avsevärt högre hos kvinnor än män. I genomsnitt uppgick andelen bland kvinnor till 21 procent under åren 2013–2016, motsvarande andel bland männen var 14 procent. Enligt diagrammet har andelen varit mycket stabil de senaste tio observationerna, för såväl män som kvinnor.

¹⁵ Figur 1:1 i Arbetsmarknadsrapport 2017, Arbetsförmedlingen

¹⁶ Eurostat, Long-term unemployment by sex (Percentage of active population)

¹⁷ Sjukskrivning för reaktioner på svår stress ökar mest, Försäkringskassan

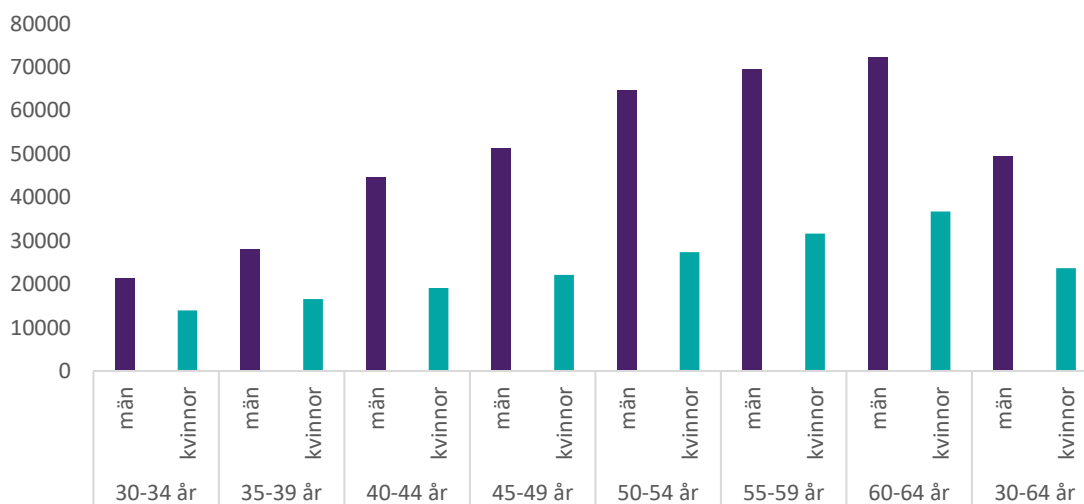
FIGUR 27 ANDEL MED NEDSATT PSYKISKT VÄLBEFINNANDE EFTER KÖN, 2004–2007 TILL 2013–2016

Ojämn fördelning av ekonomiskt kapital

De stora skillnaderna i framtidskapitalet mellan könen är även kopplat till det ekonomiska kapitalet. På samma sätt som männen har högre inkomster har männen även ett större ekonomiskt kapital. Generellt är kapitalinkomsterna främst koncentrerat till dem med högre inkomster, då en högre lön ger större möjlighet till att investera pengar i aktier, fonder och bostäder. I Figur 28 visas den genomsnittliga kapitalinkomsten per invånare under år 2015. Eftersom lönen tenderar att stiga med åldern, om än i något avtagande takt, är kapitalinkomsterna i diagrammet både uppdelat efter kön och ålder.

FIGUR 28 KAPITALINKOMST I KRONOR PER INVÅNARE EFTER KÖN OCH ÅLDER, ÅR 2015

Den genomsnittliga kapitalinkomsten bland kvinnor i åldern 30–64 år utgjorde knappt hälften av den genomsnittliga mannens kapitalinkomster år 2015. Kapitalinkomsten för män i åldern 30–64 år var 49 541 kronor år 2015, medan motsvarande siffra bland kvinnorna var 23 684 kronor.

Minst skillnad mellan könen uppvisas i de två yngsta åldersgrupperna i Figur 28. Bland kvinnorna i åldern 30–34 år uppgick kapitalinkomsten i genomsnitt till 13 965 kronor, vilket motsvarar 65 procent av den genomsnittliga mannens kapitalinkomst i samma åldersgrupp. I medelåldern, det vill säga i åldrarna 40–59 år, uppstår det största inkomstgapet mellan könen. Den genomsnittliga kapitalinkomsten per man i åldern 50–54 år var 64 575 kronor. Bland kvinnorna i samma åldersgrupp uppgick kapitalinkomsten till 27 399 kronor, vilket motsvarar 42 procent av männens inkomst.

Slutsatser

Utbildning en nyckel för att höja livskvaliteten

Analysen av BRP+ visar att sambandet mellan BRP och livskvalitet är svagt. Ekonomiskt välmående kommuner har inte högre livskvalitet än kommuner med svagare ekonomi. Detta talar för att ekonomisk tillväxt i termer av BRP inte per automatik kan generera en ökad livskvalitet hos befolkningen, och att tillväxtstrategier därför inte är tillräckliga för de kommuner och regioner som vill arbeta för att höja livskvaliteten. Samtidigt är ekonomiska resurser ett viktigt medel för att kunna investera i sådant som tycks vara särskilt viktigt för livskvaliteten, såsom utbildning och kompetens.

Av analysen framkommer att utbildning är den enskilt viktigaste faktorn för livskvalitet. Att fullfölja gymnasieskolan och att ha en högskoleutbildning är de två indikatorerna som har störst förklaringsgrad till varför livskvaliteten skiljer sig åt mellan kommuner och kommungrupper. Att ha en gymnasieutbildning är nästintill en nödvändighet för att vara anställningsbar på dagens arbetsmarknad. Att fullfölja sin gymnasieutbildning är därför av stor vikt för att motverka såväl arbetslöshet som ohälsa och utanförskap. De starka sambanden mellan utbildning, arbete, inkomst och hälsa innebär också att livskvaliteten i en kommun eller region kan hamna i en spiral som kan vara svår att bryta om den utvecklats i en oönskad riktning eftersom de olika aspekterna i mångt och mycket påverkar varandra. Eftersom utfallet av livskvalitetindexet inte enbart är beroende av kommunernas geografiska läge eller andra strukturella faktorer som är svåra att påverka, finns stora möjligheter framöver att skapa bättre förutsättningar för invånarnas livskvalitet. Utbildning är ofta en nyckel till detta eftersom det leder till ökade chanser att få arbete, som i sin tur ger inkomster och bättre hälsa.

Kvinnor har högre livskvalitet och bättre framtidsutsikter...

Analysen av BRP+ visar att kvinnor har högre livskvalitet idag och står bättre rustade för framtiden. Kvinnor har en högre medellivslängd än män, en högre utbildningsnivå och lägre utanförskap. Hälsan varierar mellan könen, då andelen med nedsatt psykiskt välbefinnande är högre bland kvinnor medan männen oftare drabbas av hjärtinfarkter och oftare begår självmord. Det är framförallt inom utbildning som skillnaderna mellan könen blir tydliga – en större andel kvinnor fullföljer gymnasiet och kvinnorna är i högre grad högskoleutbildade. Dessutom visar utvecklingen över tid att könsskillnaderna har ökat. I början av 2000-talet var andelen högskoleutbildade i åldern 30–39 år strax över 30 procent och skillnaden mellan könen var relativt liten, runt 4 procentenheter. Sedan dess har andelen med högskoleutbildning succesivt ökat samtidigt som skillnaderna mellan könen har ökat. Under 2016 var andelen högskoleutbildade kvinnor 14,3 procentenheter högre än andelen högskoleutbildade män. Med tanke på utbildningens betydelse för livskvaliteten idag och för hållbarheten framöver, så blir det en viktig utmaning att minska klyftan mellan könen. Detta är inte bara en utmaning för kommuner och regioner i Sverige, utan även i Europa som helhet.

...men männen har högre inkomster och ekonomiskt kapital

Samtidigt kvarstår utmaningen att kvinnorna har betydligt lägre inkomster än männen. Även det ekonomiska kapitalet är ojämnt fördelat. År 2015 uppgick medianinkomsten bland kvinnor till 198 800 kronor, vilket var 80 procent av männens medianinkomst. Vad gäller det ekonomiska kapitalet är skillnaderna ännu större. Den genomsnittliga kapitalinkomsten bland kvinnor i åldern 30–64 år utgjorde knappt hälften av den

genomsnittliga mannens kapitalinkomster år 2015. De stora skillnaderna visar på fortsatt stort behov att jämställdhetsarbete i kommunerna och regionerna.

Olika utmaningar för olika kommungrupper

Analysen av BRP+ visar att kommunerna står inför olika utmaningar framöver. För storstäderna är det framförallt miljökvaliteten och segregationen som gör att livskvaliteten inte är lika hög som den skulle kunna vara. Stora inomkommunala skillnader i till exempel förvärvsfrekvens, inkomst och valdeltagande gör att storstäderna har lägst livskvalitet bland kommungrupperna. Storstäderna har även utmaningar vad gäller framtidskapitalet, där bland annat höga skuldkvoter och höga utsläppsnivåer innebär svårigheter för storstadskommunerna att skapa långsiktig hållbarhet. Utvecklingen över tid visar dock att livskvaliteten, och till viss del även framtidskapitalet, för storstäderna har ökat något de senaste fem åren, vilket talar för att utvecklingen hittills ändå gått i rätt riktning.

För landsbygdskommuner och landsbygdskommuner med besöksnäring är den stora utmaningen framförallt kopplad till utbildning och kompetens. Utbildningsnivån är i många landsbygdskommuner låg vilket också speglar inkomsterna som i regel är lägre i landsbygdskommunerna jämfört med andra kommungrupper. I många kommuner hör detta ihop med avsaknaden av högkvalificerade yrken i kommunen. Långa avstånd till en större stad (där högkvalificerade yrken finns) kan dessutom försvåra en daglig arbetspendling. Att höja utbildningsnivån och öka tillgången till högkvalificerade yrken är stora utmaningar för landsbygdskommunerna framöver.

Den kommungrupp som utmärker sig positivt i flera avseenden är pendlingskommunerna nära storstad. Analysen av BRP+ visar att livskvaliteten är högst i pendlingskommunerna nära storstad och att dessa kommuner även tycks vara väl rustade för framtiden, samtidigt som utvecklingen de senaste fem åren varit positiv i dessa kommuner med avseende på livskvaliteten. Utmaningen för pendlingskommunerna handlar framförallt om att växa på ett hållbart sätt och att hantera de utmaningar som finns, tex kopplat till ökade bostadspriser och höga skuldkvoter för hushållen.

Skillnaderna i livskvalitet mellan kommunerna har ökat de senaste fem åren, medan skillnaderna minskat för hållbarheten över tid. Pendlingskommunerna har stärkt sin position med relativt starkt positiv utveckling av sin livskvalitet. Landsbygdskommunerna har dock haft en svag positiv utveckling eller viss negativ utveckling för flera aspekter inom livskvaliteten. En gemensam trend är dock att utsläppen minskat överlag, samtidigt som utbildningsnivåerna, levnadsstandarden och den positiva påverkan på det ekonomiska kapitalet ökat. Ett exempel på en gemensam utmaning för kommunerna är minskat förtroende för institutioner och politiker. Även fast valdeltagandet ökade generellt sett för alla kommungrupper det senaste valet, så har den ekonomiska brottsligheten ökat och en större andel av politikerna utsätts för brott. Även vårdköerna har ökat i Sverige som helhet där köerna är som längst att få träffa en läkare i landsbygdskommunerna samtidigt som utvecklingen varit starkt negativ även för dessa kommuner.

Regionerna bidrar på olika sätt

Ett tydligt resultat från analysen av BRP+ är att kommunerna och regionerna har olika styrkor och svagheter, både inom indexet som mäter livskvalitet och indexet som mäter framtidskapitalet. En slutsats är att alla kommuner och regioner måste aktivt arbeta för att stärka livskvaliteten och framtidskapitalet, samtidigt som man måste utgå från kommunens egna förutsättningar. Att sträva efter principen att alla ska vara lika hållbara

inom alla områden torde inte vara rimligt. Den ojämna fördelningen av industri, befolkning och infrastruktur i landet innebär helt olika utgångspunkter för kommunerna och regionerna. BRP+ är således en bra ram för kommunerna att själva hitta sina relativa styrkor och svagheter, och utifrån detta definiera prioriteringar och vägar framåt för att stärka livskvaliteten utan att det sker på bekostnad av hållbarheten.

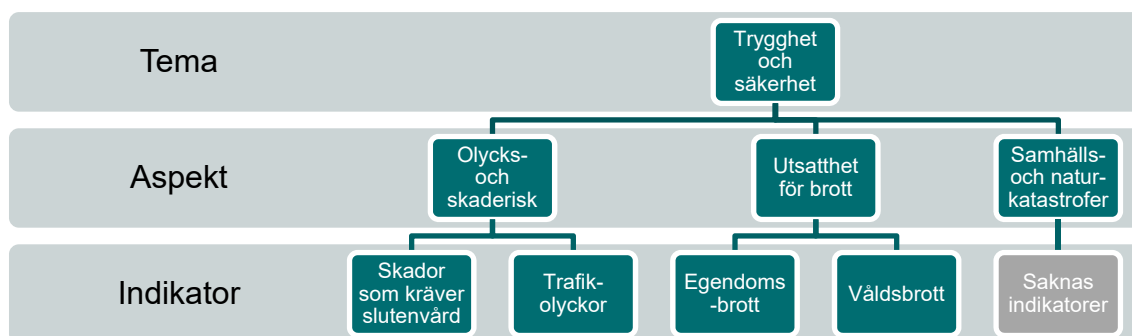
Bilaga 1 – Metodbeskrivning

Respektive tema är uppbyggt av aspekter, ett tema varierar mellan en och fyra aspekter, som i sin tur byggs upp av en eller flera indikatorer. Respektive indikator standardiseras till värden mellan 0 och 100. Mer i detalj går det till på det sättet att kommunen med bäst värde får värdet 100 och kommunen med sämst värde får värdet 0 (undantag för negativ påverkan på framtidskapital då skalan är den omvända). Övriga kommuner fördelar sig sedan mellan dessa värden. Såväl riket som länen fördelar sig också på denna skala mellan 0 och 100, vilket är logiskt då dessa regiontyper består av de mer diversifierade kommunerna. För regionen i görs standardiseringen på följande sätt

$$Indikator_{i,standardiserad} = \frac{Indikator_i - Indikator_{min}}{Indikator_{max} - Indikator_{min}} * 100$$

I nästa steg vägs de standardiserade indikatorvärdena samman till index på aspektnivå. Detta görs med medelvärden, samtliga indikatorer vägs samman med samma vikt inom respektive aspekt. Värdena hamnar även på denna nivå i intervallet 0 till 100.

Därefter vägs indexet på aspektnivå ihop till temanivån enligt precis samma metod och även dessa värden hamnar mellan 0 och 100. Viktningen är även här lika hög för samtliga aspekter inom respektive tema. Se figurexempel nedan med avseende på indexets uppbyggnad för temaområde "Trygghet och säkerhet".

Till analysdelen av denna rapport skapas även ett totalindex för livskvalitet och hållbarhet över tid enligt samma procedur. Detta används endast för att dra slutsatser om samband mellan dessa temaområden och olika kontextuella variabler.

Metod för när värden saknas och hantering av extremvärden

Utöver detta är det viktigt att hantera de fall då värden för indikatorerna saknas för någon eller flera regioner. Detta görs genom imputering. Inledningsvis plockas senaste möjliga mätpunkt ut för respektive indikator och region. Oftast finns data för samtliga regioner det senaste statistikåret, annars imputeras, om det är möjligt, med äldre värden. Här följer en tabell med information kring hur detta hanteras då värden saknas helt och ofta för en hel regiontyp, se riket, län och kommuner.

Saknas	Hanteras
Riket	Medelvärde län/kommuner (oftast vägt)
Län	Medelvärde kommuner (oftast vägt)
Kommun	Länsvärde

Jämförelser över tid

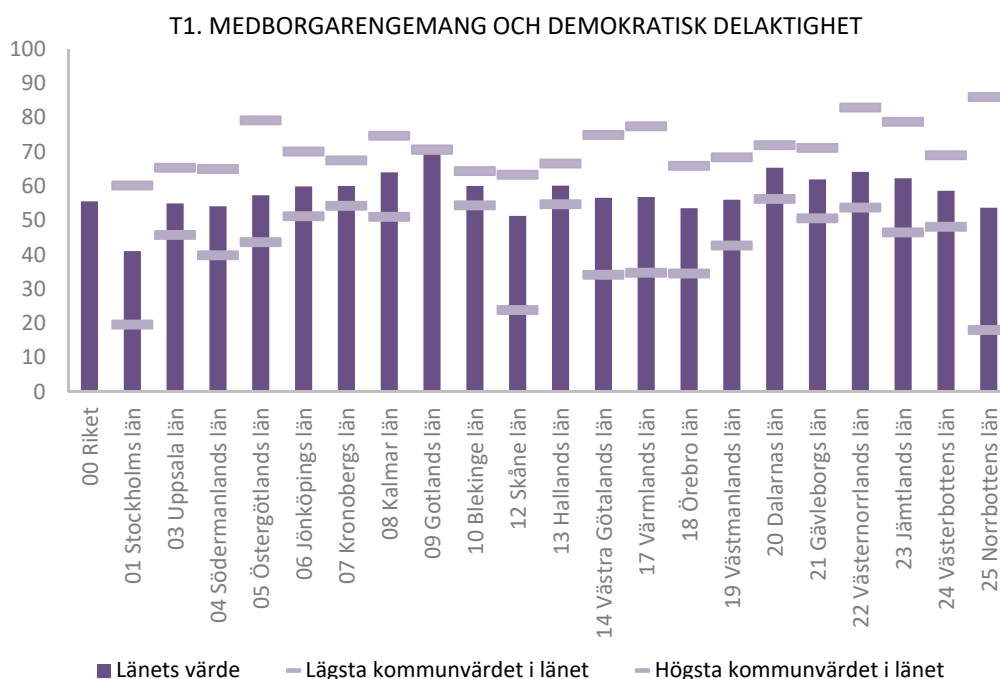
I rapporten finns även avsnitt som beskriver förändringar över tid med avseende på livskvalitet här och nu och framtidskapitalet (hållbarhet över tid). För att kunna studera förändringar över tid har ett index skapats för ett jämförelseår fem år tillbaka i tiden. För att det ska bli jämförbart har samma värden för max och min använts för jämförelseåret som för det senaste indexåret. Då det senaste aktuella året med data för en indikator kan variera så har jämförelseåret skapats så att det ska avse fem år tillbaka för varje enskild indikator jämfört med det senaste indexåret. När det inte varit möjligt att hitta data fem år tillbaka i tiden så har det hanterats på olika sätt. I de fall det finns äldre värden än fem år tillbaka i tiden så har dessa värden använts. I ett andra steg, när det inte finns ett värde minst fem år tillbaka, så har det äldsta tillgängliga värdet använts – vilket då kan variera mellan 1-4 år tillbaka i tiden. I vissa fall finns inte tidsserier för en indikator, och då har jämförelseåret samma värde för den indikatorn som för det senaste indexåret. För 53 av 70 indikatorer finns värden minst fem år tillbaka i tiden. För sju indikatorer finns endast värden för det senaste indexåret.

Bilaga 2 – Jämförelser av länen

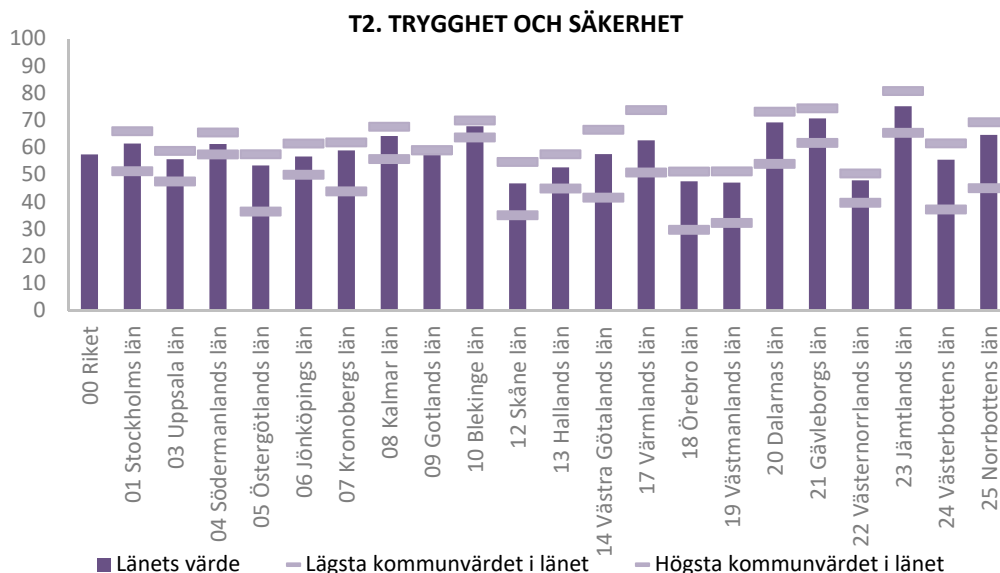
I denna bilaga presenteras hur regionerna (länen) presterar inom respektive temaområde inom livskvalitet här och nu samt hållbarhet över tid. I varje diagram visas dels en stapel som avser länets indexvärde för temaområdet. Varje län har även två linjer/streck som markerar de kommuner i länet som har det lägsta och högsta värdet i aktuellt temaområde. Det saknas data för två temaområden, vilka är *Tema 8 Balans arbete-fritid* samt *Tema 12 Individuellt välbefinnande*.

Livskvalitet här och nu

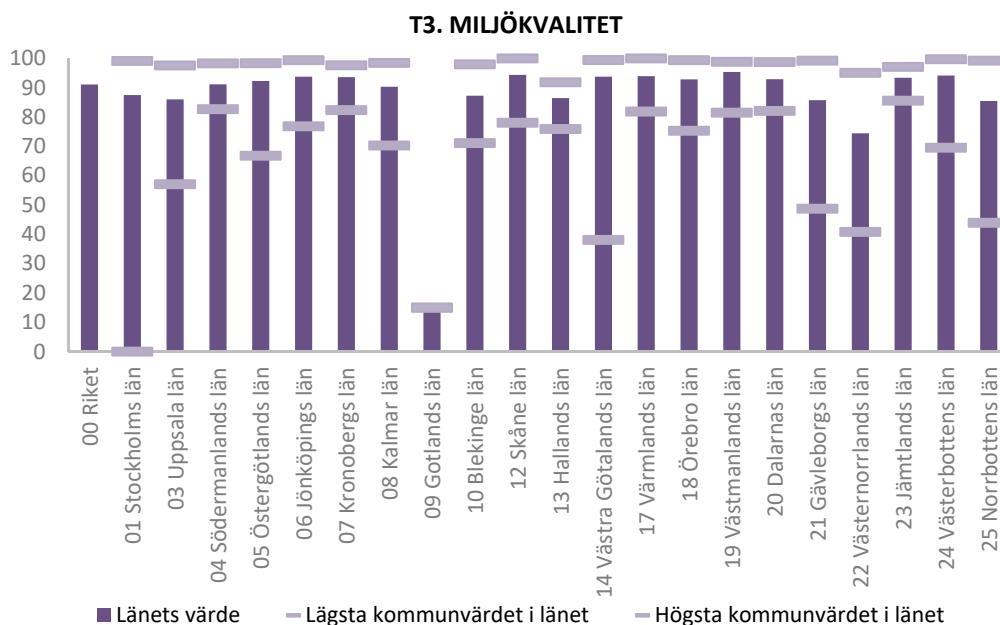
Temaområde 1 inom livskvalitet avser *Medborgarengagemang och demokratisk delaktighet*. Inom temat finns två aspekter: *Demokratiskt delaktighet* och *Engagemang i samhället*. Totalt är det två indikatorer som ingår i temaområdet. Gotland har högst indexvärde (71) inom temat, medan Stockholms län har det lägsta indexvärdet (41). Spridningen mellan länen är inte nämnvärt stor i jämförelse med de andra temaområdena.

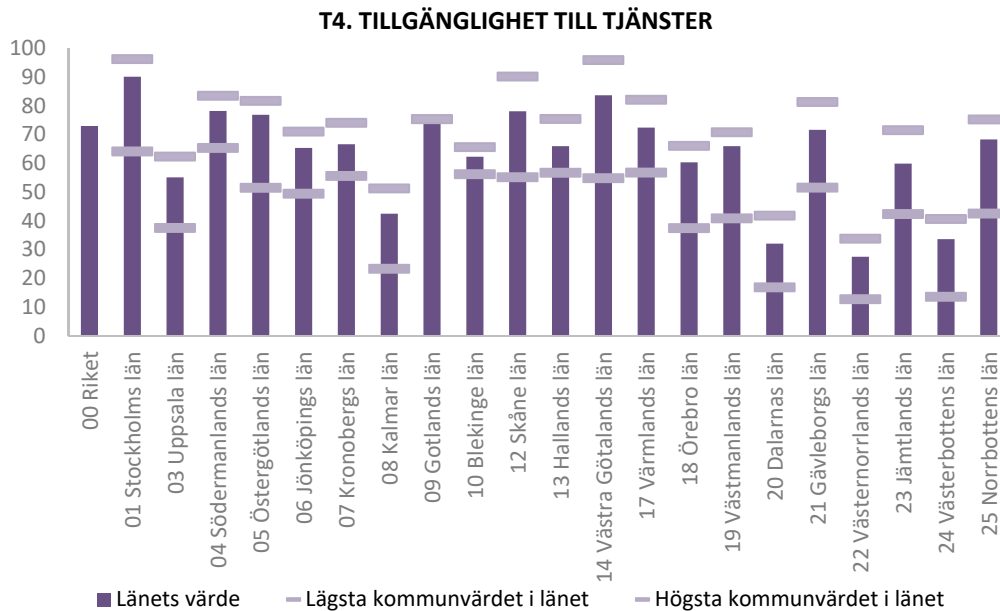
Temaområde 2 inom livskvalitet avser *Trygghet och säkerhet*. Inom temat finns två aspekter med data på: *Olycks- och skaderisk* och *utsatthet för brott* (data saknas för aspekten *Samhälls- och naturkatastrofer*). Totalt är det fyra indikatorer som ingår i temaområdet. Jämtland har högst indexvärde (75) inom temat, medan Skåne har det lägsta indexvärdet (47), tätt följt av länen Örebro, Västmanland och Västerbotten. Spridningen mellan länen är inte nämnvärt stor i jämförelse med de andra temaområdena.

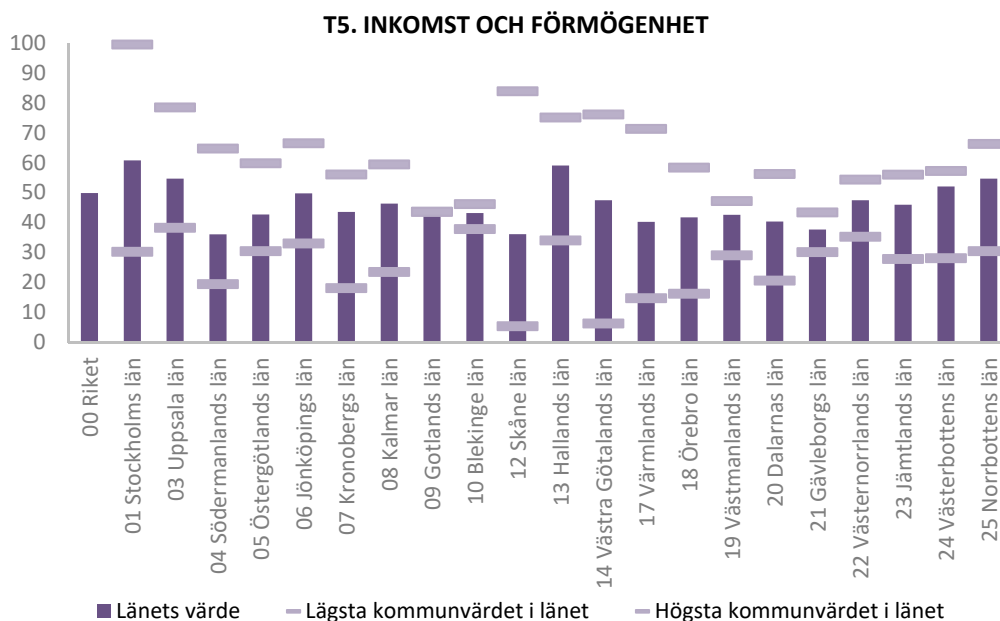
Temaområde 3 inom livskvalitet avser *Miljö kvalitet*. Inom temat finns en aspekt med data på, vilket är *Luft* (data saknas för aspekterna *Kemikalier*, *Buller* och *Lokal miljö*). Det är en indikator som ingår i temaområdet (Emissioner PM_{2.5}, ton totalt). Höga indexvärden motsvarar låga utsläppsnivåer. Länens värden avser ett genomsnitt av de ingående kommunerna. Västmanlands län har högst indexvärde (95) inom temat, medan Gotland har det lägsta indexvärdet (15). Spridningen mellan länen är inte nämnvärt stor, bortsett från Gotlands låga värde. Däremot är spridningen inom vissa län väldigt stora.

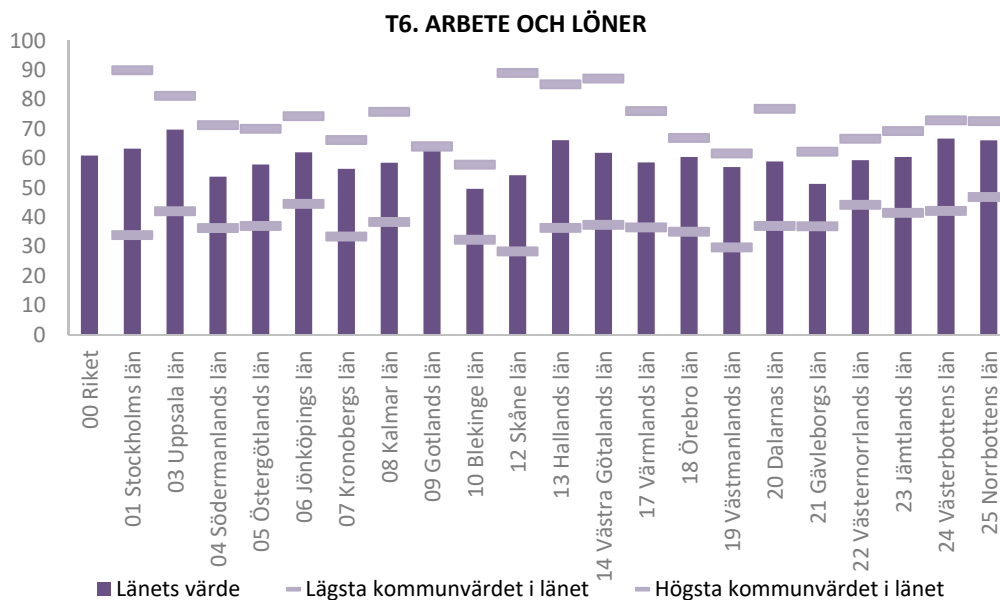
Temaområde 4 inom livskvalitet avser *Tillgänglighet till tjänster*. Inom temat finns två aspekter: *Närhet till tjänster/service* och *Trängsel och köer till tjänster/service*. Totalt är det fyra indikatorer som ingår i temaområdet. Stockholms län har högst indexvärde (90) inom temat, medan Västernorrland har det lägsta indexvärdet (28). Spridningen mellan länen är förhållandevis stora i jämförelse med de andra temaområdena.

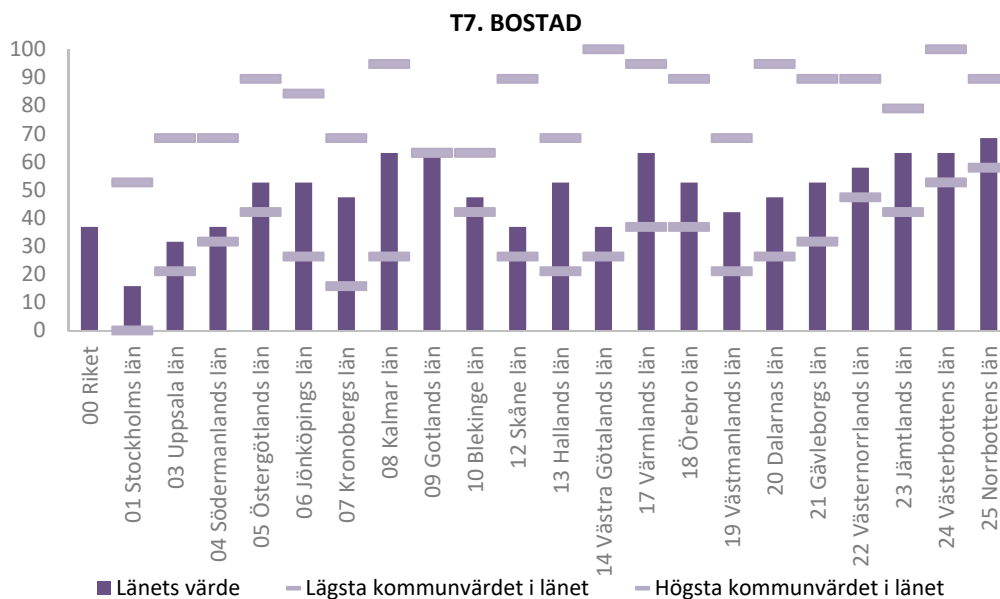
Temaområde 5 inom livskvalitet avser *Inkomst och förmögenhet*. Inom temat finns en aspekt, vilket är *Levnadsstandard*. Totalt är det två indikatorer som ingår i temaområdet. Stockholms län har högst indexvärde (61) inom temat, medan Skåne och Södermanlands län har det lägsta indexvärdet (36). Spridningen mellan länen är inte nämnvärt stora i jämförelse med de andra temaområdena. Däremot är spridningen inom länen ganska stora.

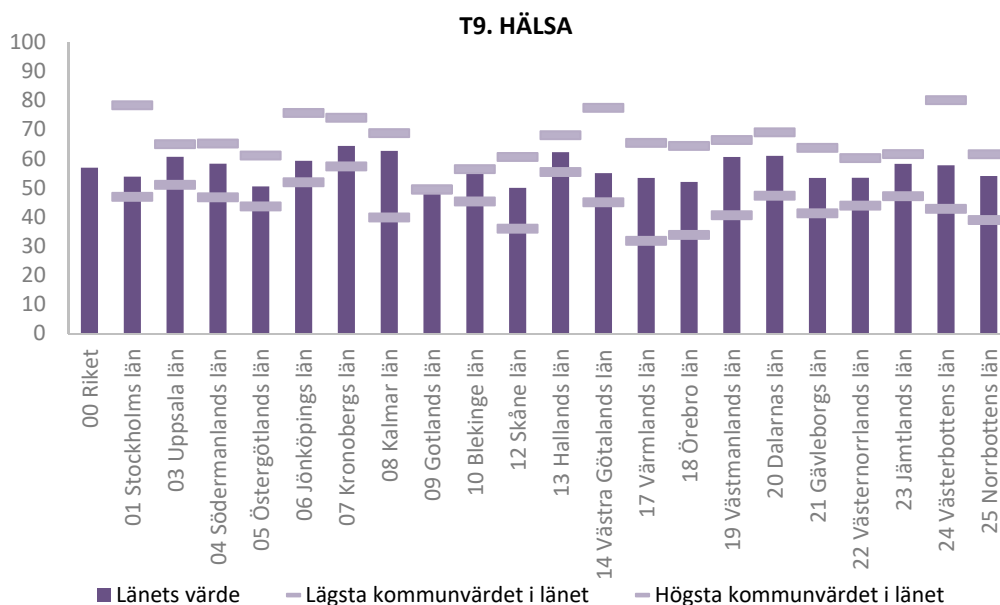
Temaområde 6 inom livskvalitet avser *Arbete och löner*. Inom temat finns fyra aspekter: *Integration, Löneklyftor, Matchning* och *Tillgång till arbete*. Totalt är det fyra indikatorer som ingår i temaområdet. Uppsala län har högst indexvärde (70) inom temat, medan Blekinge har det lägsta indexvärdet (50). Spridningen mellan länen är ganska liten i jämförelse med de andra temaområdena. Däremot är spridningen inom länen ganska stora.

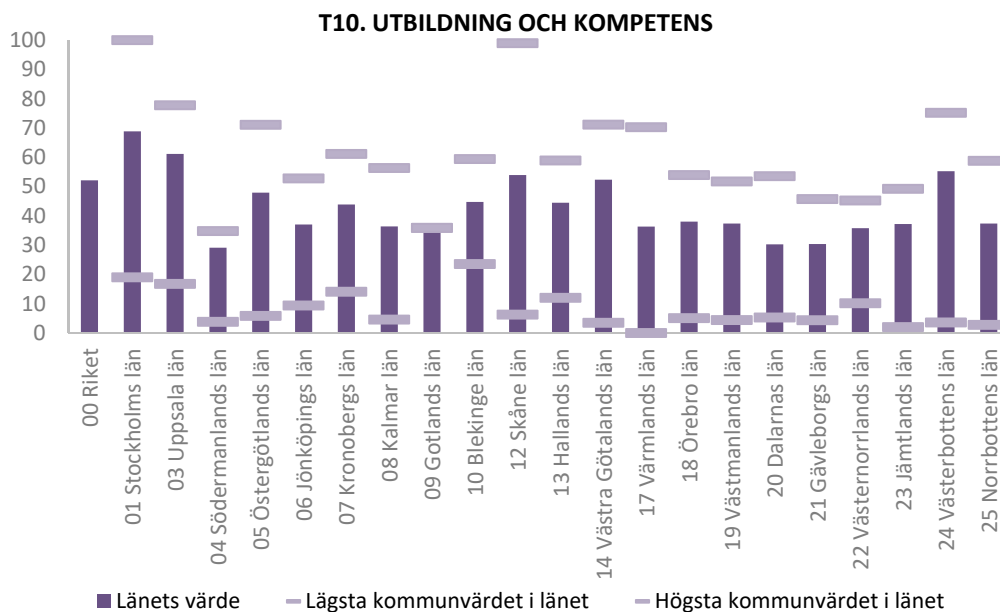
Temaområde 7 inom livskvalitet avser *Bostad*. Inom temat finns en aspekt, vilket avser *Trångboddhet*. Det finns en indikator som ingår i temaområdet (Genomsnittlig bostadsyta per person i hyresrätt). Höga värden avser lägre trångboddhet. Norrbottens län har högst indexvärde (68) inom temat, medan Stockholms län har det lägsta indexvärdet (16). Spridningen mellan och inom länen är förhållandevis stor i jämförelse med de andra temaområdena.

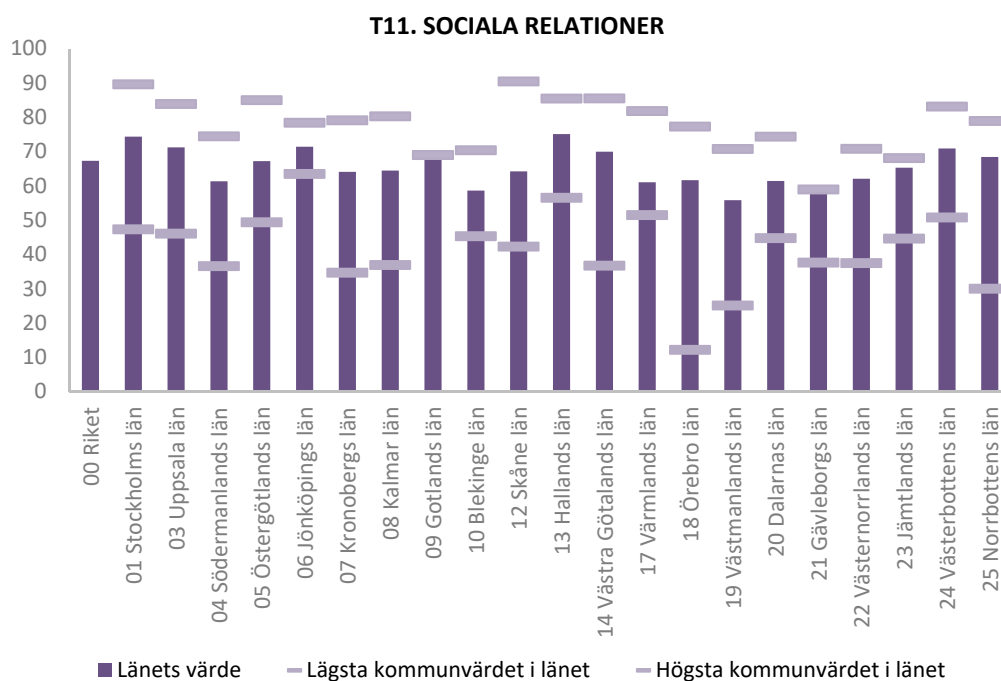
Temaområde 9 inom livskvalitet avser *Hälsa*. Inom temat finns två aspekter: *Allmänt hälsoläge* och *Sjukdomar*. Totalt är det sex indikatorer som ingår i temaområdet. Kronobergs län har högst indexvärde (64) inom temat, medan Gotland har det lägsta indexvärdet (49) tätt följt av Skåne och Östergötland. Spridningen mellan länen är ganska liten i jämförelse med de andra temaområdena.

Temaområde 10 inom livskvalitet avser *Utbildning och kompetens*. Inom temat finns en aspekt med data på, vilket är *Formell utbildning* (data saknas för aspekten *Kompetens*). Det är en indikator som ingår i temaområdet (Högskoleutbildning). Stockholms län har högst indexvärde (69) inom temat, medan Södermanlands län har det lägsta indexvärdet (29) tätt följt av Dalarna och Gävleborgs län. Spridningen mellan och inom länen är ganska stor i jämförelse med de andra temaområdena, vilket delvis beror på att temat endast omfattar en indikator.

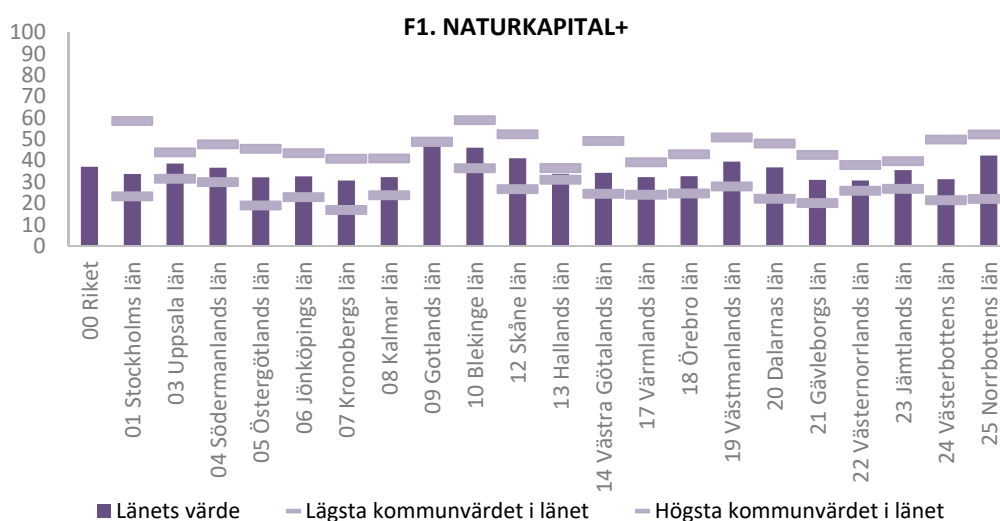
Temaområde 11 inom livskvalitet avser *Sociala relationer*. Inom temat finns en aspekt, vilket är *Utanförskap*. Totalt är det två indikatorer som ingår i temaområdet. Hallands län har högst indexvärde (75) inom temat, tätt följt av Stockholms län. Västmanlands län har det lägsta indexvärdet (56). Spridningen mellan länen är ganska liten i jämförelse med de andra temaområdena. Däremot är spridningen inom länen ganska stora.

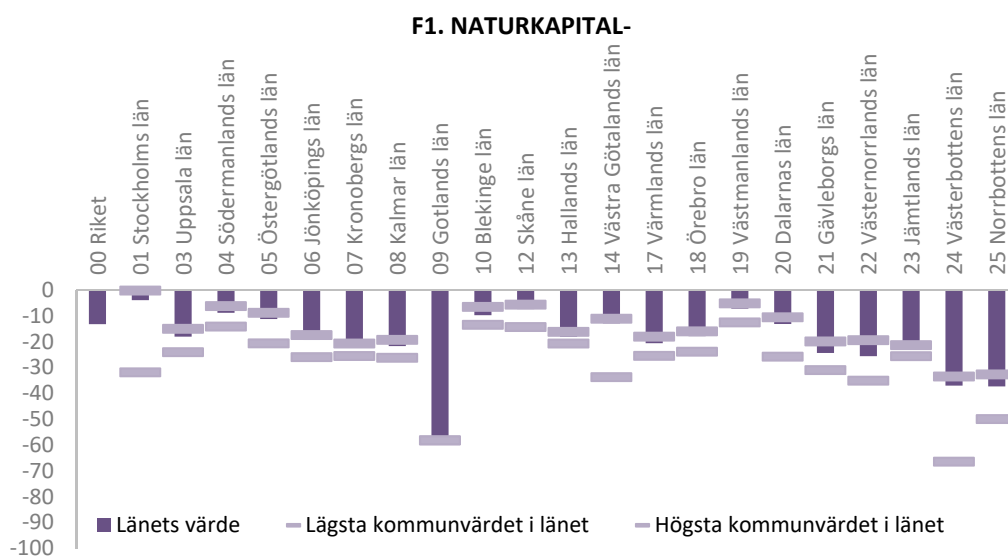
Hållbarhet över tid

Framtidskapital 1 inom hållbarhet över tid avser *Naturkapital*. Naturkapitalet är uppdelat i positiv och negativ påverkan på framtidskapitalet.

Inom den positiva påverkan på naturkapitalet finns tre aspekter, vilka är *Resursproduktivitet* (där det för närvarande enbart finns ett värde för riket), *Återbruk* och *Skyddade naturresurser*. Totalt är det fyra indikatorer som ingår i positiv påverkan på naturkapitalet. Gotlands län har högst indexvärde (49) medan Kronoberg, Gävleborg och Västernorrlands län har de lägsta indexvärdena (31). Spridningen mellan länen är ganska liten i jämförelse med de andra framtidskapitalen. Däremot är spridningen inom länen ganska stora.

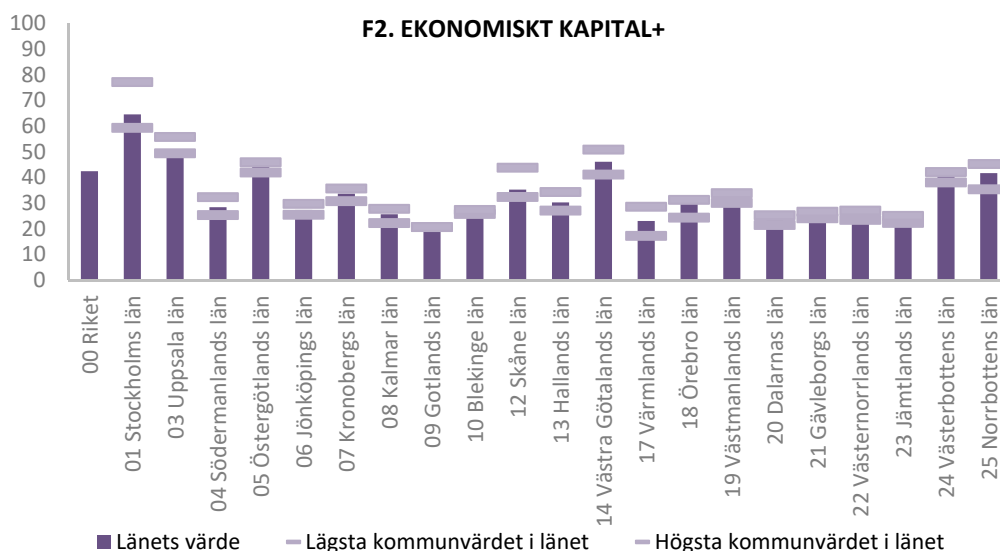

Inom den negativa påverkan på naturkapitalet finns tre aspekter med värden, vilka är *Påverkan på det levande*, *Påverkan på luft (lokalt och globalt)* och *Påverkan på marken* (indikatorer saknas för den fjärde aspekten *Påverkan på vatten*). Totalt är det 8 indikatorer som ingår i negativ påverkan på naturkapitalet. Gotlands län har lägst indexvärde (-58) medan Stockholms län har det högsta indexvärdet (-4). Spridningen mellan länen är stor i jämförelse med de andra framtidskapitalen. Dock är spridningen inom länen förhållandevis liten.

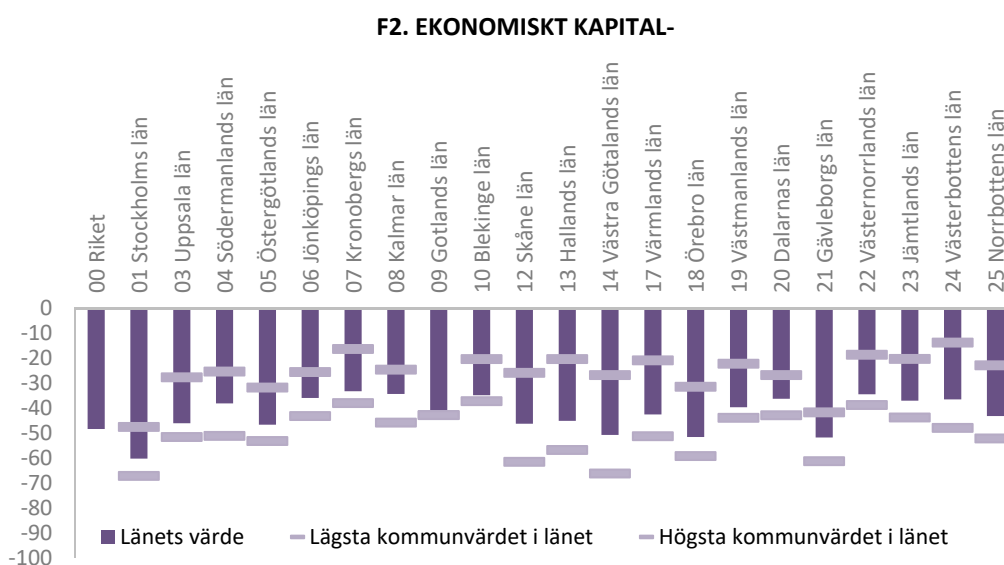

Framtidskapital 2 inom hållbarhet över tid avser *Ekonomiskt kapital*. Det ekonomiska kapitalet är uppdelat i positiv och negativ påverkan på framtidskapitalet.

Inom den positiva påverkan på det ekonomiska kapitalet finns fyra aspekter, vilka är *Forskningsinvesteringar*, *Investeringar i finansiella tillgångar*, *Investeringar i fysiska tillgångar* och *Investeringar i miljö*. Totalt är det sju indikatorer som ingår i den positiva påverkan på det ekonomiska kapitalet. Stockholms län har högst indexvärde (64) medan Gotlands län har det lägsta indexvärdet (21). Spridningen mellan länen är ganska stor i jämförelse med de andra framtidskapitalen. Spridningen är dock ganska liten inom länen.

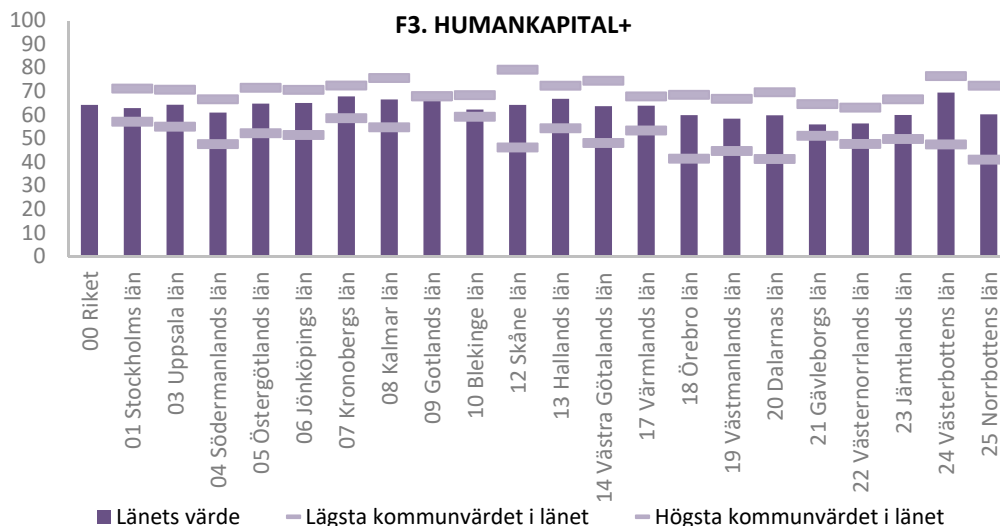

Inom den negativa påverkan på det ekonomiska kapitalet finns två aspekter, vilka är *Värdeförstörelse* och *Skuldbörda*. Totalt är det tre indikatorer som ingår i den negativa påverkan på det ekonomiska kapitalet. Stockholms län har lägst indexvärde (-60) medan Kronobergs län har det högsta indexvärdet (-33). Spridningen mellan länen är ganska liten i jämförelse med de andra framtidskapitalen. Spridningen är dock ganska stor inom länen.

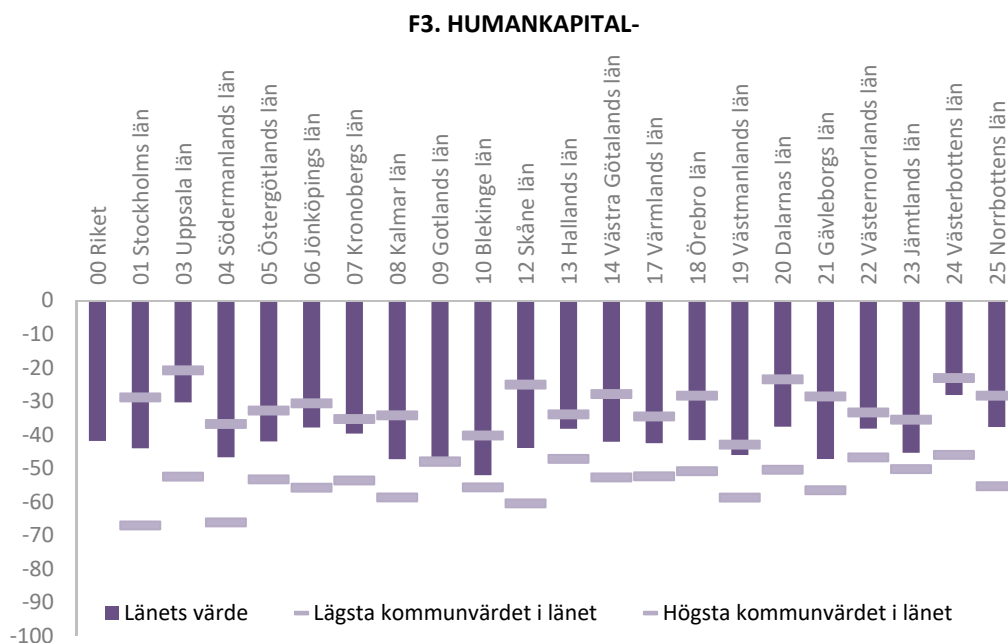

Framtidskapital 3 inom hållbarhet över tid avser *Humankapital*. Humankapitalet är uppdelat i positiv och negativ påverkan på framtidskapitalet.

Inom den positiva påverkan på humankapitalet finns två aspekter, vilka är *Investeringar i hälsa* och *Investeringar i kunskap*. Totalt är det 8 indikatorer som ingår i den positiva påverkan på humankapitalet. Västerbottens län har högst indexvärde (69) medan Gävleborg och Västernorrlands län har de lägsta indexvärdena (56). Spridningen mellan länen är liten i jämförelse med de andra framtidskapitalen.

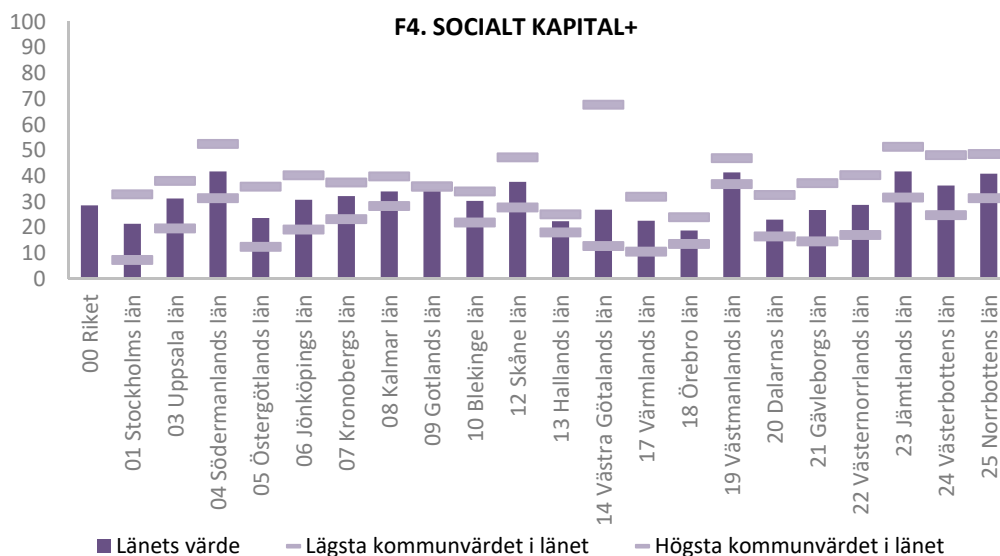

Inom den negativa påverkan på humankapitalet finns två aspekter, vilka är *Förlorad kunskap och kompetens* och *Hälsorisker*. Totalt är det sex indikatorer som ingår i den negativa påverkan på humankapitalet. Blekinge län har lägst indexvärde (-52) medan Uppsala län har det högsta indexvärdet (-30). Spridningen mellan länen är ganska liten i jämförelse med de andra framtidskapitalen. Spridningen är dock ganska stor inom länen.

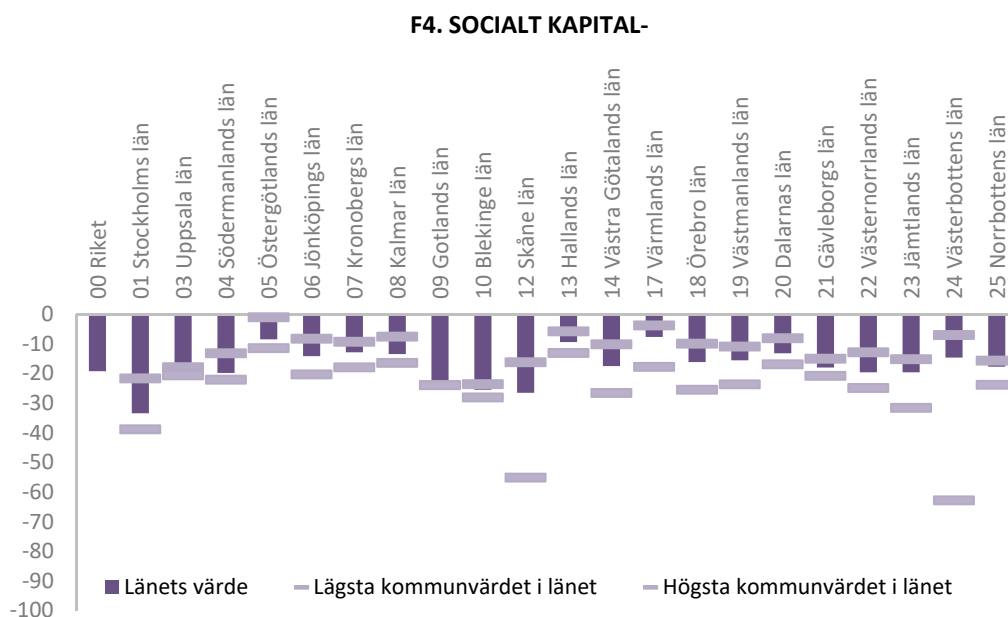

Framtidskapital 4 inom hållbarhet över tid avser *Socialt kapital*. Det sociala kapitalet är uppdelat i positiv och negativ påverkan på framtidskapitalet.

Inom den positiva påverkan på det sociala kapitalet finns två aspekter, vilka är *Möten och medkänsla* och *Samhällsförtroende*. Totalt är det tre indikatorer som ingår i den positiva påverkan på det sociala kapitalet. Södermanland och Jämtlands län har högst indexvärden (42), tätt följt av Västmanland och Norrbottens län. Örebro län har det lägsta indexvärdet (19). Spridningen mellan länen är inte nämnvärt stor i jämförelse med de andra framtidskapitalen.

Inom den negativa påverkan på det sociala kapitalet finns två aspekter med värden för, vilka är *Korruption och avtalsbrott* och *Kränkning* (data saknas för aspekten *Segregation*). Totalt är det fyra indikatorer som ingår i den negativa påverkan på det sociala kapitalet. Stockholms län har lägst indexvärde (-33) medan Värmland och Östergötlands län har de högsta indexvärdena (-8). Spridningen mellan länen är ganska stora i jämförelse med de andra framtidskapitalen. Spridningen är dock ganska liten inom de flesta av länen.

Bilaga 3 – Indikatorlista

Tema	Aspekt	Indikator	Enhet	Källa
T1. Medborgarengagemang och demokratisk delaktighet				
	Demokratisk delaktighet	Andel som röstat i senaste kommunvalet	Andel	Kolada
	Engagemang i civilsamhället	Antal ledartillfällen som får LOK-stöd	Antal per 10 000 invånare	Kolada
T2. Trygghet och säkerhet				
	Olycks- och skaderisk	Antal personer med skador som kräver slutenvård	Antal per 100 000 invånare	Socialstyrelsen
		Antal trafikolyckor	Antal per 10 000 invånare	MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap)
	Utsatthet för brott	Utsatthet för egendomsbrott	Andel	BRÅ (Nationella trygghetsundersökningen)
		Utsatthet för våldsbrott (misshandel, hot och personrån)	Andel	BRÅ (Nationella trygghetsundersökningen)
	Samhälls- och naturkatastrofer	Saknas indikatorer		
T3. Miljö kvalitet				
	Luft	Emissioner av PM2.5	ton/år	RUS/miljömålsdatabasen
	Kemikalier	Saknas indikatorer		
	Buller	Saknas indikatorer		
	Lokal miljö	Saknas indikatorer		
T4: Tillgänglighet till tjänster				
	Närhet till tjänster/service	Tillgång till bredband med mer än 100Mbit/s	Andel av hushållen	PTS
		Tillgång till dagligvarubutik (kortare än 2 km till närmaste)	Andel av befolkningen	PIPOS
		Tillgång till grundskola (kortare än 2 km till närmaste)	Andel av befolkningen	PIPOS
		Tillgång till bibliotek (saknas indikatorer)		
	Trängsel och köer till tjänster/service	Patienter som får träffa läkare inom 7 dagar	Andel	SKL (Väntetider i vården)
T5: Inkomst och förmögenhet				
	Levnadsstandard	Barn i ekonomiskt utsatta hushåll Nettoinkomst	Andel Median	Folkhälsomyndigheten SCB
T6: Arbete och löner				
	Integration	Sysselsättningsgrad, födda utanför Europa	Andel sysselsatta, 20-64 år	SCB
	Lönekllyftor	Kvinnors andel av lönesumman (arbetskommun)	Andel	SCB
	Matchning	Andel av arbetskraften som arbetar i yrke som motsvarar deras kompetens (Matchningsgrad)	Andel	SCB genom Tillväxtverket
	Tillgång till arbete	Arbetslöshet	Andel av arbetskraften	SCB genom Tillväxtverket
T7: Bostad				
	Trångboddhet	Genomsnittlig bostadsyta per person i hyresrätt (flerbostadshus)	Kvadratmeter	SCB
T8: Balans arbete-fritid				
	Arbetet påverkar livet utanför	(data saknas) Långa arbetstider (saknas indikatorer)		
	Livet utanför påverkar arbetet	Närstående med sjukdom (saknas indikatorer)		

Tema	Aspekt	Indikator	Enhet	Källa
T9. Hälsa				
Allmänt hälsoläge		Återstående förväntad medellivslängd vid födsel, kvinnor	År	Folkhälsomyndigheten
		Återstående förväntad medellivslängd vid födsel, män	År	Folkhälsomyndigheten
Sjukdomar		Andel med dålig tandhälsa	Andel (självrapporterat)	Folkhälsomyndigheten
		Nedsatt psykiskt välbefinnande	Andel	Folkhälsomyndigheten
		Cancer	Åldersstandardiserat per 100k	Socialstyrelsen
		Hjärtinfarkter	Åldersstandardiserat per 100k	Socialstyrelsen
T10. Utbildning och kompetens				
	Kompetens	Genomsnittlig arbetserfarenhet 30-39 år (saknas indikatorer)		
	Formell utbildning	Högskoleutbildning	Andel av befolkningen, 30-39 år	SCB
T11. Sociala relationer				
Utanförskap		Lågt socialt deltagande	Andel	Folkhälsomyndigheten
		Unga som varken arbetar eller studerar 16-24 år (UVAS)	Andel	UVAS (Temagruppen Unga i arbetslivet)
T12: Individuellt välbefinnande				
	Upplevd livskvalitet	(data saknas)		
		I vilken utsträckning är du överlag nöjd med ditt liv (boende, arbete, fritid, familj och vänner)? (saknas indikatorer)		
	Känsla av lycka	I vilken utsträckning upplever du (just nu) en känsla av lycka? (saknas indikatorer)		
	Mål och mening med livet	I vilken utsträckning upplever du att ditt liv har mål och mening? (saknas indikatorer)		
F1. Naturkapital-				
Påverkan på det levande		Emissioner av Arsenik (As), ton/år	ton/år	RUS/miljömålsdatabasen
		Emissioner av Arsenik (As)	ton/år	RUS/miljömålsdatabasen
		Emissioner av Kadmium (Cd)	ton/år	RUS/miljömålsdatabasen
		Emissioner av Nickel (Ni)	ton/år	RUS/miljömålsdatabasen
Påverkan på luft (lokalt och globalt)		Emissioner av Benso(a)pyren	ton/år	RUS/miljömålsdatabasen
		Emissioner av Kolmonoxid (CO)	ton/år	RUS/miljömålsdatabasen
		Emissioner av Kväveoxider (NOx)	ton/år	RUS/miljömålsdatabasen
		Emissioner av PM10 (partiklar <10 mikrom.)	ton/år	RUS/miljömålsdatabasen
	Påverkan på marken	Bruten ballast (mark)	ton per capita	SGU (Sveriges geologiska undersökning)
	Påverkan på vatten	Saknas indikatorer		
F1. Naturkapital+				
	Resursanvändning	Resursproduktivitet	PPS/kg	Eurostat
	Återbruk	Tillvarataget avfall	Andel	Kolada
Skyddade naturresurser		Skyddad landareal	Andel av landareal	SCB
		Skyddad sötvattensareal	Andel av sötvattensareal	SCB

Tema	Aspekt	Indikator	Enhet	Källa
F2. Ekonomiskt kapital-				
	Värdeförstörelse	Resultaträkning kommun	kr/invånare, löpande priser	SCB
		Rivningar av lägenheter i flerbostadshus, medelvärde 2000-2016	Antal/capita	SCB
	Skuldbörda	Samlad skuldkvot för bolån	Medelvärde skuldkvot hushåll	SCB/Riksbanken
F2. Ekonomiskt kapital+				
	Forskningsinvesteringar	FoU-utgifter företag	kr/inv	SCB
		FoU-utgifter universitet, stat, landsting	kr/inv	SCB
	Investeringar i finansiella tillgångar	Kapitalinkomst 30-64 år	kr/inv	SCB
		Pensionssparande 20-64 år, kr/inv (ej privat)	kr/inv	SCB
	Investeringar i fysiska tillgångar	Bygginvesteringar	kr/inv	SCB
		Fasta bruttoinvesteringar	kr/inv	SCB
	Investeringar i miljö	Industrins miljöskyddsinvesteringar	kr/inv	SCB
F3. Humankapital-				
	Förlorad kunskap och kompetens	Arbets-skador	Antal per 100 000 sysselsatta	Arbetsmiljöverket
		Själv-mord (åldersstandardiserat)	Per 100 000 invånare (åldersstandardiserat)	Socialstyrelsen (dödsorsaksstatistik)
		Utan arbete mer än 12 månader	Andel av befolkningen, 16-64 år	Arbetsförmedlingen
		Utan arbete mer än 24 månader	Andel av befolkningen, 16-64 år	Arbetsförmedlingen
	Hälsorisker	Riskkonsumenter av alkohol	Andel	Folkhälsomyndigheten
		Röker dagligen	Andel	Folkhälsomyndigheten
		Falloolyckor (invånare 65+ vårdade)	Antal per 100 000 inv. (åldersstandardiserat)	Folkhälsomyndigheten
F3. Humankapital+				
	Investeringar i hälsa	Fysisk aktivitet minst 30 min/dag	Andel	Folkhälsomyndigheten
		MPR-vaccinerade barn 3 år	Andel	Kolada
		Äter rekommenderat intag av frukt och grönt	Andel	Folkhälsomyndigheten
	Investeringar i kunskap	Antal personer som besökte familjerådgivningen för samtal	Antal per 1000 invånare, 18-69 år	Socialstyrelsen
		Barn som går i förskola	Andel	Skolverket
		Avslutat gymnasieskola	Andel av befolkningen 19-24 år	SCV
		Inskrivna barn per årsarbetare i förskolan	Barn per årsarbetare	Kolada
		Lärare i SFI med pedagogisk högskoleexamen	Andel	Kolada

Tema	Aspekt	Indikator	Enhet	Källa
F4. Socialt kapital-				
	Korruption och avtalsbrott	Ekonomisk brottslighet, anmälda brott	Antal per 100 000 invånare	BRÅ
		Hot-, kränkings- och frihetsbrott, anmälda brott	Antal per 100 000 invånare	BRÅ
	Kränkning	Politiker utsatta för hot, våld, trakasserier, skadegörelse och stöld	Andel	BRÅ
		Sexualbrott, anmälda brott	Antal per 100 000 invånare	BRÅ
	Segregation	Saknas indikatorer		
F4. Socialt kapital+				
	Möten och medkänsla	Mötesplatser, tillgång till bibliotek	Kostnader och investeringar, kr/invånare	SCB
	Samhällsförtroende	Medborgardeltaktighet, antal grupper som nås (unga, äldre, utländsk bakgrund, nationella minoriteter, funktionsnedsättning)	Antal grupper	SCB
		Social hållbarhet i företag (SME som arbetar med social hållbarhet)	Andel	Tillväxtverket

Tillväxtverket

Swedish Agency for Economic
and Regional Growth

Tel 08-681 91 00
tillvaxtverket.se

Tillväxtverket stärker Sverige genom att stärka företagens konkurrenskraft

Vi skapar bättre förutsättningar för företagande och bidrar till attraktiva regionala miljöer där företag utvecklas. Våra verktyg är kunskap, nätverk och finansiering: Kunskap om företag och regioner. Nätverk för effektiv samverkan. Och finansiering som stärker näringslivet. Tillväxtverket är en myndighet under Näringsdepartementet med 400 anställda och med kontor på nio orter.